

Musik i läroböcker för B-svenska i gymnasiet

Biämnesavhandling
Östra Finlands universitet
Filosofiska fakulteten
Humanistiska avdelningen
Svenska språket
Maj 2018
Mira Paaso

ITÄ-SUOMEN YLIOPISTO – UNIVERSITY OF EASTERN FINLAND

Tiedekunta – Faculty Filosofiska fakulteten		Osasto – School Humanistiska avdelningen		
Tekijät – Author Mira Erika Paaso				
Työn nimi – Title Musik i läroböcker för B-svenska i gymnasiet				
Pääaine – Main subject	Työn laji – Level	Päivämäärä – Date	Sivumäärä – Number of pages	
Svenska språket	Pro gradu -tutkielma	14.5.2018	49	
	Sivuainetutkielma			x
	Kandidaatin tutkielma			
	Aineopintojen tutkielma			
Tiivistelmä – Abstract				
<p>Denna biämnesavhandling behandlar musikanvändning i läroböcker för B-svenska i gymnasiet. Syftet med studien är att redogöra för musikens funktion och hur den används i läroböcker och därigenom implicit i undervisning. Det presenteras också möjliga skillnader och likheter mellan läroböcker som följer den nya läroplanen för gymnasiet (2015) och läroböcker som följer den gamla läroplanen för gymnasiet (2003). Undersökningen kan också ge idéer hur musik kunde utnyttjas mångsidigt i undervisningen. Forskningsfrågorna är: 1) Hurdan funktion har musik i läroböcker? och 2) Hur används musik i läroböcker? Frågorna besvaras med hjälp av undersökningsmaterialet som består av sammanlagt tjugo läroböcker. De fem första böckerna i serierna <i>Galleri</i>, <i>Kanal</i>, <i>Precis</i> och <i>Fokus</i> analyseras. Också elektroniska material analyseras om sådant finns. Undersökningsmaterialet analyseras kvalitativt med hjälp av innehållsanalys.</p> <p>I avhandlingen diskuteras sambanden mellan musik och språk samt musik och språkinläring. Musik har inverkan på språkinläringen och därför redogörs det för relationen mellan till exempel sjungande och språkinläring. Som teoretisk bakgrund presenteras också tidigare undersökningar om svenskämnet. Autentiskt material såsom musik motiverar studerandena och uppmuntrar dem att använda sina språkkunskaper på fritiden.</p> <p>Resultaten visar att musik har flera funktioner och den används mångsidigt i alla läroboksserierna. Musik fungerar som inledning, behandling av tema, del av kultur, medel för språkinläring och som underhållning. Betoningen ligger i kultur och språkinläring. Musik kopplas till lektionens tema och man behandlar temat med hjälp av till exempel låtar. Musik förekommer i olika pedagogiska funktioner och det beror på läroboken vilka funktioner som dominerar. Resultaten visar ytterligare att de nya läroboksserierna innehåller ett relativt stort antal av kommunikations- och informationssökningsövningar med musik som tema. Däremot dominerar övningar som övar ens kunskaper i läsförståelse i de gamla läroboksserierna. Övrigt är att sångtexter och låtar inte används på ett mångsidigt sätt även om tidigare undersökningar visar att sångtexter har en positiv inverkan på språkinläring. Musik används inte speciellt mångsidigt även om antalet övningar är relativt stort. Resultaten kan inte generaliseras men undersökningen ger en överblick över musikanvändningen i läroböckerna.</p>				
Avainsanat – Keywords undervisningsmetod, musik, svenska språket, gymnasium, inläring, läroboksanalys, undervisning				

ITÄ-SUOMEN YLIOPISTO – UNIVERSITY OF EASTERN FINLAND

Tiedekunta – Faculty Filosofinen tiedekunta		Osasto – School Humanistinen osasto			
Tekijät – Author Mira Erika Paaso					
Työn nimi – Title Musik i läroböcker för B-svenska i gymnasiet					
Pääaine – Main subject	Työn laji – Level	Päivämäärä – Date	Sivumäärä – Number of pages		
Ruotsin kieli	Pro gradu -tutkielma	14.5.2018	49		
	Sivuainetutkielma				x
	Kandidaatin tutkielma				
	Aineopintojen tutkielma				
Tiivistelmä – Abstract					
<p>Tämän sivuainetutkielman tarkoituksena on tarkastella musiikin käyttöä B-ruotsin lukion oppikirjoissa. Keskeiset tutkimuskysymykset ovat 1) Mitä funktioita musiikilla on oppikirjoissa? ja 2) Millä osa-alueilla musiikkia hyödynnetään? Tutkimuskysymyksiin vastataan tutkimusaineiston avulla. Tutkimusaineisto koostuu vanhan lukion opetussuunnitelman mukaisista <i>Galleri-</i> ja <i>Kanal-</i>oppikirjasarjojen ensimmäisestä viidestä oppikirjasta sekä uuden lukion opetussuunnitelman mukaisista <i>Precis-</i> ja <i>Fokus-</i>oppikirjasarjojen ensimmäisestä viidestä oppikirjasta. Tutkimusaineisto koostuu näin ollen yhteensä kahdestakymmenestä oppikirjasta, joiden välisiä mahdollisia eroavaisuuksia ja samankaltaisuuksia esitellään niin ikään tutkimuksessa. Tutkimusaineistoon kuuluu myös mahdolliset e-materiaalit. Tutkimusmenetelmänä käytetään sisällönanalyysiä.</p> <p>Tutkielman teoreettinen osuus tarkastelee musiikin ja kielen sekä musiikin ja kielenoppimisen välistä yhteyttä. Musiikki vaikuttaa positiivisesti kielenoppimiseen, minkä vuoksi valotetaan esimerkiksi laulun ja kielenoppimisen välistä suhdetta. Sen lisäksi aiempien tutkimusten perusteella autenttinen materiaali, kuten musiikki, motivoi oppijoita ja rohkaisee heitä hyödyntämään kielitaitoaan vapaa-ajalla.</p> <p>Tulokset osoittavat, että musiikilla on useita funktioita oppikirjoissa. Musiikki toimii johdatteluna, osana kulttuuria, keinona oppia kieltä ja viihdykkeenä. Musiikin avulla voidaan myös käsitellä kappaletta esimerkiksi teemaan sopivien musiikkikappaleiden avulla. Oppikirjoissa musiikin käyttö painottuu kulttuuriin ja kielenoppimiseen. Tutkimuksesta selviää, että musiikkia käytetään useilla eri osa-alueilla ja eri kirjasarjat painottavat eri osa-alueita. Analyysi osoittaa, että uusissa oppikirjasarjoissa on suuri määrä musiikkiteemaisia kommunikointi- ja tiedonhakutehtäviä. Sen sijaan vanhoissa kirjasarjoissa esiintyy erityisen paljon luetun ymmärtämistehtäviä. Yllättävää on, että laulunsanoja ja musiikkikappaleita ei käytetä monipuolisesti opetuksessa, vaikka aiempien tutkimusten mukaan esimerkiksi laulunsanoilla ja laulamisella on positiivinen vaikutus kielenoppimiseen. Oppikirjoissa musiikkia käsitellään ja hyödynnetään kuitenkin runsaasti. Tutkimuksen perusteella ei voida tehdä vahvoja johtopäätöksiä musiikin käytöstä opetuksessa. Sen sijaan tutkimus antaa viitteitä siitä, millä tavoin musiikkia hyödynnetään oppikirjoissa ja mitä osa-alueita musiikilla opetetaan.</p>					
Avainsanat – Keywords opetusmenetelmä, musiikki, ruotsin kieli, lukio, oppiminen, oppikirja-analyysi, opetus					

Innehåll

1 INLEDNING.....	1
2 SYFTE OCH FRÅGESTÄLLNINGAR.....	2
3 MUSIK OCH SPRÅKINLÄRNING	3
3.1 Om musik.....	3
3.2 Musik och språk	4
3.3 Musik i språkinläring.....	6
3.4 Om tidigare undersökningar om svenskundervisning.....	10
4 MUSIK I SPRÅKUNDERVISNING	13
4.1 Musik och kultur i läroplaner	13
4.2 Musikens funktioner i språkundervisningen	16
4.3 Musik på olika områden i språkundervisning	17
4.4 Val av musik.....	19
5 MATERIAL OCH METOD	20
5.1 Material	20
5.2 Metod.....	21
6 ANALYS	23
6.1 Galleri.....	23
6.2 Kanal	28
6.3 Precis	30
6.4 Fokus	32
7 SAMMANFATTANDE RESULTAT	36
7.1 Musik i gamla lärobokserier.....	36
7.2 Musik i nya lärobokserier.....	38
7.3 Jämförelse av de gamla och nya läroböckerna.....	40
8 METODDISKUSSION.....	42
9 AVSLUTNING.....	43
LITTERATUR.....	44

1 INLEDNING

Musik hörs överallt i vårt samhälle. Den hörs i affärer, på radion och televisionen. Vidare lyssnar människor musik hemma, när de sportar och även på väg till arbete eller skola (se Hallam 2006: 179-180). Det finns också flera populära tv-program om musik. Enligt Hallam (2006: 179) är musik nuförtiden nåbarare än någonsin förr. Musik spelar en stor roll inte bara i ekonomin (Hallam 2006: 179) utan musikens roll också i ungdomarnas och i vuxnas liv verkar vara väldigt central. Eftersom musik har hög status framför allt i ungdomskulturen är det värt att utnyttja fenomenet i utbildning. Om musik är viktigt för ungdomar är det fruktbart att ta den med i undervisning. Därför är syftet med denna undersökning att undersöka musikanvändning i svenska i gymnasiet.

Det är aktuellt att undersöka hur musik behandlas eller syns i undervisningen i svenska bl.a. därför att det fanns en musikrelaterad uppgift i studentprovet i den medellånga lärokursen under våren 2018. Den åttonde uppgiften på första delen av hörförståelseprovet innehöll en sång. Det fanns tre frågor och maximalt antal av poäng var sju. Det fanns två uppgifter som hade mindre antal av poäng, sången spelade alltså en viktig roll i hörförståelseprovet. Man lyssnade på låten av Laleh två gånger och fyllde i ord som saknades. Det fanns tre lyckor som behövdes fylla i. (Studentprov 2018) Det är inte den enda gången då musik har tagits med i studentprovet. Hösten 2017 fanns det också en sång på studentprovet för den medellånga lärokursen. Sången var Darins *Ta Mig Tillbaka* och den hörde till hörförståelsedelen. Uppgiften innehöll fem frågor och maximalt antal av poäng var fem. Man lyssnade på sången två gånger och fyllde i orden som saknades i sångtexten. (Studentprov 2017)

Om musik tas med i studentprov måste det också synas på något sätt i undervisningen i gymnasiet. Studerande måste ges tillräckliga färdigheter och möjligheter att vänja sig vid sådana uppgifter och texttyper som förekommer i studentexamen. Eftersom de flesta läser svenska som ett medellångt språk (Green-Vänttinen, Korkman och Lehti-Eklund 2010: 21) ska jag koncentrera mig på B-svenska. B-svenska innehåller fem obligatoriska kurser (GLGY 2015: 104). Salo (2011: 59) konstaterar att musik får en särskilt viktig ställning i läroböckerna *Din Tur* (Tammi), *Klick* (WSOY) och *Premiär* (Otava) när det gäller kulturundervisning. Jag vill däremot betrakta också det hur det ser ut när det gäller språkundervisning.

2 SYFTE OCH FRÅGESTÄLLNINGAR

Syftet med denna avhandling är att undersöka användning av musik i läroböcker för B-svenska i gymnasiet. Jag vill redogöra för musikens funktion och hur det används musik i läroböcker och därigenom implicit i undervisning. Därtill är jag intresserad av möjliga skillnader mellan läroböcker som följer den nya läroplanen för gymnasiet (2015) och läroböcker som följer den gamla läroplanen för gymnasiet (2003). Därmed innehåller undersökningen kontrastiva drag. Syftet är att besvara på vilket sätt musik används i undervisningen och därför är undersökningen kvalitativ.

Frågeställningarna är följande:

1. Hurdan funktion har musik i läroböcker?
2. Hur används musik i läroböcker?

Båda två forskningsfrågor är likvärdiga. Den första frågan handlar om hurdan funktion musik får i undervisningen med hjälp av läroböckerna. Musik kan nämligen ha flera funktioner, såsom pedagogisk eller avslappnande funktion. Med den andra frågan vill jag ta reda på vilka områden man använder musik på och på vilket sätt. Med detta menas om man lär sig till exempel nya ord eller vissa konstruktioner med hjälp av musiken. Jag ska besvara frågorna genom analys av fyra läroboksserier. Dessa forskningsfrågor möjliggör att ta reda på musikanvändning i läroböcker för B-svenska i gymnasiet. Vidare berättar resultaten hurdan ställning musik anses ha i inläringen. Avhandlingen kan vid sidan av den vetenskapliga analysen av musikinslagen fungera som idékälla till hur språklärare kan utnyttja musiken i sin undervisning.

3 MUSIK OCH SPRÅKINLÄRNING

Härnäst definieras begreppet musik och redogörs för sambandet mellan musik och språk. Ytterligare ska det behandlas hurdan inverkan musik har på språkinläringen. Till slut ska tidigare undersökningar om undervisning i svenska presenteras.

3.1 Om musik

Först är det viktigt att definiera begreppet *musik* och diskutera vad jag menar med musik i denna undersökning. För det första ska man påpeka på att etnomusikologi ser musik som social verksamhet och förstår att musik innehåller sociala och kulturella betydelser. Därför är musik mångtydigt. (Moisala 2013: 10) Enligt Shephers och Wicke (1997: 95, 108–109) är musik en social process som innehåller strukturer. Både språk och musik är kommunikation som baserar sig i ljud (Shephers & Wicke 1997: 128). Vidare frågar Huovinen och Kuitunen (2008) sig vad som är musik. Musik är enligt Huovinen och Kuitunen (2008: 9) spelande och sjungande men det redogörs för dess natur närmare. Huovinen och Kuitunen (2008: 10) vill få veta hurdan ljud det är fråga om när det gäller musik. Som musik anses allt som kallas för musik eller som betraktas som musik i vissa kulturella kontexter (Huovinen och Kuitunen 2008: 11).

I denna undersökning används ordet *musik* i en vidare betydelse. Med musik menar jag musiktema, alltså såväl sånger, låtar, band, artister, konsert och även ord såsom *sjunga* och *gitarr*. Jag har valt att kalla alla dessa företeelser för musik men jag använder ibland ordet *musiktema*. Eftersom man lär sig ord och kultur i språkundervisningen behandlar man både låtar och musiktema som del av kultur. Ytterligare lär man sig samtidigt språk med hjälp av musiktema. I stället för att vara tvungen att definiera närmare ordet *musik* när jag talar om musiktema, sånger eller artister, använder jag ordet *musik* i min undersökning som huvudbegrepp. Med musik menas alltså inte bara sjungandet och spelandet utan musiktema i allmänhet.

3.2 Musik och språk

Såväl musik som språk är sätt att kommunicera, och som flera undersökningar av hjärnan visar finns det ett samband mellan musik och språk. Seppänen och Tervaniemi (2008) behandlar musikens inverkan på hjärnan. Även om Seppänens och Tervaniemis artikel handlar om musiker och deras hjärnaktivitet under musicerande innehåller artikeln mycket nyttig och allmän information om sambandet mellan musik och språk. Seppänen och Tervaniemi (2008: 192) konstaterar att hjärnan behandlar röst intensivt när man lyssnar på musik. Resultatet avslöjar vidare att strukturen av musikers hjärna ser olikt ut och fungerar på ett annat sätt än hjärnan hos icke-musiker, båda delar av musikerns hjärna byter nämligen information mer effektivt än de av icke-musiker (Seppänen & Tervaniemi 2008: 200). Som slutsats konstaterar Seppänen och Tervaniemi (2008: 201) att på grund av sådana resultat borde det avvägas i vilken mån man undervisar musik i den grundläggande undervisningen. Har musik inverkan på hjärnan och inläringen kunde sambandet utnyttjas också i gymnasiet eftersom språk undervisas inte bara vid grundskola.

Sambandet mellan musik och språk baserar sig inte bara på hjärnan utan också på andra gemensamma drag. Särkämö och Tervaniemi (2010) behandlar sambandet mellan musik och språk genom att iaktta deras struktur. Enligt Särkämö och Tervaniemi (2010: 44) är ljudvärld hos tal och musik olika men hjärnan hos människan behandlar både tal- och musikljud delvis på samma sätt. Också rytmen och melodin hos tal och musik innehåller gemensamma drag men är inte helt likadana. Rytmen grupperas i enheter och melodin växlar på samma sätt i tal och musik på ett visst språk. (Särkämö & Tervaniemi 2010: 45) Det finns samma ljudliga basiselement mellan tal och musik som är till exempel röstläge, varaktighet, tongång, klangfärg, styrka och rytm (Pasanen 1992: 83; Hansen, Bernostrof & Stuber 2014: 216). Ytterligare påpekar Lintunen (2014: 173) att när man lär sig att spela ett instrument och uttala baserar sig inläringen på samma element eftersom man måste hitta det rätta stället i ansatsröret som producerar det rätta ljudet. Också Pasanen (1992: 84) hänvisar till det positiva sambandet mellan uttal av ett främmande språk och att spela instrument. Således har musik och muntliga språkkunskaper flera gemensamma drag.

Vidare innehåller både språk och musik syntax, d.v.s. principer som bestämmer hur enskilda strukturella enheter kombineras (Tunstall 2000: 44; Särkämö & Tervaniemi 2010: 45). Särkämö och Tervaniemi (2010: 46) konstaterar att processning av felaktiga syntaktiska satser aktiverar samma delar av hjärnan som processning av felaktiga syntaktiska melodier. Resultaten av hjärnforskning visar enligt Särkämö och Tervaniemi (2010: 46) att samma delar av hjärnan kan delta i både behandlingen av språkets och musikens syntax. Musikens syntax bildas av relationer mellan olika

musikaliska element (Tunstall 2000: 44). Det vill säga musikens syntax baserar sig på tanken att musik innehåller mindre och större element, alltså strukturer som står i en relation med varandra (Huovinen 2008: 70). Till exempel melodin består av intervaller som består av toner medan satser består av ord som består av stavelser (Huovinen 2008: 70). Musikaliska element motsvarar på sätt och vis språkliga element även om deras strukturer och enheter inte är samma (Huovinen 2008: 75). Också Shephers och Wicke (1997: 136) påpekar att musik består av strukturer. Strukturer bildas eftersom inte alla ljud är likadana med varandra och därtill består en låt av olika strukturer som bilda rytmen eller melodin.

Därtill förmedlar både musik och tal känslor (Hargreaves, MacDonald & Miell 2005: 1; Särkämö & Tervaniemi 2010: 47–48). Särkämö och Tervaniemi (2010: 47–48) konstaterar nämligen att sångens melodi kan spegla betydelsen i dess lyrik och vidare kan den musikaliska kontexten påverka tolkningen av känslan i sången. Hargreaves m.fl. (2005: 1) påpekar att musik är ett fundamentalt sätt att kommunicera med varandra eftersom musik förmedlar känslor, intentioner och innehåll. Också Hallam (2006: 6) ser musik som ett kommunikationssätt och som en social aktivitet. Musik är vidare ett sätt att vara i interaktion med varandra oavsett våra skillnader som människor. Enligt Hargreaves m.fl. (2005: 11) uppfyller musik såväl kognitiva, sociala som emotionella funktioner och därmed kan påverka ens beteende. Vidare föreslår Hargreaves m.fl. (2005: 11) att man kunde använda musik som resurs, d.v.s. som ett sätt att leda och nyttja våra situationsspecifika emotioner och vårt humör.

Enligt Fagius och Lagercrantz (2007: 32) reagerar även för tidigt födda spädbarn på musik, så det är självklart att musik är något naturligt och viktigt för människan. Ytterligare har människan en musikalisk förmåga även i nyföddhetsperioden (Fagius & Lagercrantz 2007: 32; Huotilainen 2009: 121). Vidare påpekar Fagius och Lagercrantz (2007: 34) att musik skapar lust och glädje och att barnet har den grundläggande lusten till musik och sång som hänger ihop med välmående och gott humör. När man kopplar denna förmåga med det faktum att musikens rytm stimulerar till kroppsrörelse (Fagius & Lagercrantz 2007: 37–38), kunde man använda musik som hjälpmedel och undervisningsmedel i språkundervisning. Också Don Lind (2007: 90) skriver om det starka sambandet mellan musik och rörelse. Musikpedagoger håller på att utveckla ett rytminspirerat arbetssätt som också lärare i språk skulle kunna ta hänsyn till även i gymnasier. Även om Don Linds artikel handlar om små barn, inte tonåringar, gäller Linds påstående om att människan kan med hjälp av sin kropp uttrycka sina känslor i alla åldrar. Känslan och rörelsen hör ihop på samma sätt som musik och rörelse. (Don Lind 2007: 90–91) Också Berman (2009: 45) och (Hallam 2006: 5–6) hänvisar till musikens kraft och förmågan att skapa och bekräfta känslor. Att använda musik och rörelse som en pedagogisk aktivitet är inte bara lärorikt utan den fysiska aktiviteten är bra för hälsan också (Don Lind 2007: 98). Lilliestam (2006: 139) och Saarikallio (2009: 226–227) konstaterar att

musik kan fungera som medel att kontrollera sina känslor och att bekräfta ens känslokontroll. Musik har inverkan på känslor och humör eftersom musik stimulerar hjärnans belöningssystem, d.v.s. ju bättre vi känner vissa typer av musik desto mer tycker vi om att lyssna på den (Hallam 2006: 27). Att vara medveten om musikens samband mellan känslor och tal kan hjälpa läraren att planera undervisningen på det sättet att det stödjer inlärarens känsloutveckling och -kontroll samt kunskaper i främmande språk.

3.3 Musik i språkinlärning

Eftersom musik och språk har inbördes samband (se. 3.2) är det motiverat att beskriva musikens inverkan på språkinlärningen. Werner och Mokari (2018) har undersökt sambandet mellan musikalisk förmåga och fonetisk träning av vokaler i ett andraspråk. Resultaten (2018: 95) visar att det inte var någon betydande korrelation mellan allmän musikalisk förmåga och L2-vokalinträning men det fanns en korrelation mellan tonala minnet och förbättrade separationsförmågan (se också Lintunen 2014: 173). Enligt Werner och Mokari (2018: 97) har flera undersökningar visat att det finns en relation mellan musik och språk eftersom båda innehåller samma element som följer en hierarkisk struktur. Eftersom resultaten visar på sambandet mellan musik och språk och på korrelation mellan tonala minnet och förbättrade separationsförmågan är det ännu klarare att musik har en roll i språkinlärningen. Rollen behöver inte vara av avgörande betydelse eftersom den inre motivationen hjälper inläraren att lära sig språk. I motivationen spelar musik en större roll.

Också Kempes, Bublitz och Brooks (2014: 361) resultat visar på en viss relation mellan musikaliska förmågan och separationskunskaper av icke-nativa vokaler och lexikala toner. Även om jag talar om musikalisk förmåga måste man erinra sig att icke-musiker kan ha läggning till musik (Kempe, Bublitz & Brooks 2014: 350). Det vill säga en människa kan vara musikalisk även om hen inte tränade musik på allvar. Enligt resultaten (Kempe, Bublitz & Brooks 2014: 358) spelade musikaliska erfarenheter, d.v.s. spelande inte någon roll utan musikalitet spelade en roll i processning av icke-nativa ljud. Med musikaliska människor menas här människor som är musikaliska men inte utövar sin musikalitet på samma sätt som till exempel musiker. Därför anser jag att det är väsentligt att undersöka hur musik används i undervisning i språk.

Kunskaper att skilja olika ljud och även producera dem själv kan tränas med hjälp av musik. Ändå måste man komma ihåg att det finns olika åsikter om vilken accent är den som man ska ha som

målsättning i språkinlärning (Lintunen 2014: 169). Enligt Lintunen (2014: 169, 171) är det oftast orealistiskt att vilja tala ett språk utan accent och ytterligare anses en främmande accent inte längre som ett fel. Nuförtiden är det accepterat att visa sin egen accent som kan skilja sig ifrån den nativa accenten (Lintunen 2014: 171). På det sättet anses normen inte vara bara språket som nativa talare använder utan också språket som den icke-nativa talaren använder. Även om man försöker lära sig att uttala ett främmande språk på det sättet att man blir förstått är det också bra att komma ihåg att man inte behöver sträva efter ett nativt uttal.

När man talar om inläringen måste man skilja mellan två olika inläringstyper: den formella språkinläringen och den informella språkinläringen. Den informella språkinläringen betyder att man lär in språket naturligt, d.v.s. när man talar ett främmande språk till exempel i arbetet. Man kan alltså lära in språket när man lyssnar på musik, reser utomlands eller tittar på filmer. Då är det fråga om informell inläring. Den formella inläringen betyder den styrda inläringen såsom i skolan eller i någon kurs, alltså inläringen som läraren styr och testar (Aro 2013: 25). Mutta, Lintunen, Ivaska och Peltonen (2014: 15) påpekar att formell och informell undervisning kombineras allt oftare för att motivera eleverna.

Läser inläraren främmande språk i skolan eller deltar i en språkkurs betyder det ej att inläraren inte kunde lära sig språket informellt också. Pietilä och Lintunen (2014: 12) konstaterar att även om man lär sig språk i klassrummet absorberar man språk också obemärkt, t.ex. med hjälp av musik och television. Vidare konstaterar Pietilä och Lintunen (2014: 12) att absorbering och inläring inte är synonyma begrepp utan ett barn absorberar sitt modersmål medan en inlärare lär sig främmande språk i skolan. Inläring är medvetet eftersom man lär sig regler, ord och strukturer och att motivera sina val. Aro (2013: 18) påpekar att också deltagandet i interaktion i klassrummet är språkanvändning och genom att använda språk lär man sig språket.

Det finns olika åsikter om det i vilken ålder språkinläringen är lättast. Pietilä (2014: 59) konstaterar att den kritiska perioden för språkinläring varar ändå till puberteten. Det finns ingen absolut konsensus över existensen för den kritiska perioden men flera undersökningar visar att efter en viss tid blir det svårare att inlära ett nytt språk. Den kritiska perioden baserar sig på hjärnans lateralisation. Några forskare använder i stället begreppet *sensitiv period* varefter absorbering av vissa språkliga områden blir svårare. (Pietilä 2014: 59–60)

Som sagt har människan en musikalisk förmåga och musik stimulerar till rörelse, men är musikens roll bara att få en på gott humör eller finns det någon annan, till exempel pedagogisk inverkan också? Moreno (2009) talar i sin artikel om musikens inverkan på språk och kognition. Moreno (2009: 329)

påpekar att musik förbättrar and bearbetar språkprocessen. Det är alltså klart att musikens kraft är stor men frågan om musik verkligen hjälper en att lära in ett språk, är intressant. Moreno (2009: 330) hänvisar till flera studier som har visat att musik har en positiv transfer, d.v.s. musik påverkar andra kognitiva områden, t.ex. språk. Därmed finns det en relation mellan musik och språkinläring.

Det har gjorts vidare undersökningar som behandlar musikens inverkan på inläringen. Turunen (2016) skriver om sambandet mellan musik och inläring. Hennes synvinkel ligger på, i vilka situationer studerandena vid universitet använder musik och vilka faktorer påverkar deras användning av musik. Huvudsakligen lyssnar studerandena på musik när de läser böcker eller artiklar, skriver essäer eller avhandlingar. Hon talar om passivt lyssnande som betyder alltså att musiken fungerar som bakgrundsmusik. Lyssnar man bara passivt, ligger den huvudsakliga tyngdpunkten i inläringen. (Turunen 2016: 17) Begreppet *bakgrundsmusik* har blivit kritiserat eftersom då står musiklyssnande i bakgrunden. I stället säger Bossius och Lilliestam (2011: 112) att man hellre borde betrakta fenomenet tvärtom. Enligt Bossis och Lilliestam (2011: 112) är det möjligt att göra någonting annat samtidigt när man lyssnar på musik, och då är lyssnandet huvudaktiviteten igen. Men om man betraktar det på det sättet, betyder det att inläringen är sidoaktivitet även om man lyssnar på musik när man lär in något. Samma fråga ställde också Turunen (2016: 17). Berman (2009: 43) håller inte med Bossius och Lilliestam utan anser att det sällan finns någon hierarkisk relation mellan lyssnandet och andra aktiviteter. I stället för huvud- och sidoaktivitet använder Berman begreppet *parallellaktivitet* som beskriver bättre ungdomarnas sätt att lyssna på musik.

Intressant för språkundervisningen och -inläringen är att sjungandet påverkar starkt kunskaper i uttal på främmande språk (Huotilainen & Putkinen 2008: 210–211). Alisaari (2016) har genomfört en undersökning med tre delar om sjungandets inverkan på flyt vid skrivande. Undersökningen handlade om sambandet mellan sjungande, lyssnande på lyrik och rytmisk recitation av dikter eller låtar. Resultaten (Alisaari 2016: 42, 47) visar att gruppen som sjöng låtar skrev texter mer bättre flyt än de två andra grupper när man mäter flytandet genom att räkna ord. Studerande som deltog i grupper som sjöng hade mer positiva åsikter om undervisningsmetoden än de andra (Alisaari 2016: 44). Enligt resultaten (Alisaari 2016: 45) är sjungandet ett nyttigt och positivt undervisnings- och inlärningsmetod men lärare utnyttjar metoden sällan. Ytterligare påpekar Alisaari (2016: 45, 47) att lärare som deltog i undersökningen använder sjungandet huvudsakligen för att öva eller lära ut ord och uttal, ibland även kultur även om de sällan utnyttjar låtar i undervisningen. Ändå påpekar Huotilainen och Putkinen (2008: 211) att om man ökar antalet av lektioner i musik i grundskolan satsar man samtidigt på språkliga kunskaper och speciellt uttalande och hörförståelse i ett främmande språk. Även om det är fråga om grundskola betyder det inte att språkliga kunskaper inte kunde ökas

med hjälp av musik i gymnasiet. Vidare kunde språkkunskaper förbättras troligen genom att använda musik i språklektioner, inte bara genom att öka antalet av lektioner i musik.

Wicke (2000: 26) påpekar att musikanvändning i språkundervisning åtminstone i tyska inte är något nytt utan flera läroböcker innehåller en sång i början av varje kapitel. Wickes iakttagelse gäller dock bara böcker som används i början av ens studier i tyska som främmande språk, d.v.s. böcker som ofta barnen använder. Man borde ta hänsyn till studerande som också skulle behöva musik i undervisningen. Wicke (2000: 26) konstaterar ändå att det troligen inte finns någon studerande som musiken inte motiverade till att lära in det språk som man studerar. Därtill påpekar Wicke (2000: 26) att kreativ undervisning möjliggör att barn och ungdomar kan komponera musik själv och även skriva egna sångtexter på egen hand. Detta betyder att man kunde kombinera svensk- och musikundervisning vilket följer ideologin av den nya läroplanen. Samarbete mellan olika lärare och skolämnen är något man betonar framför allt i den nya läroplanen (GLGY 2015: 15, 34, 39). I skolan används redan några sånger som handlar om till exempel personpronomen eller sambandet mellan vissa pronomen och kasus. Som Wicke (2000: 30) påpekar kunde man komponera själv sådana sånger. Troligen är det oftast lärare som har skrivit texten till sången som handlar om pronomen men likaväl kunde studeranden skriva texten och komma med idéer om rytmen.

Såväl Turunen (2017) som Bergman (2009) har undersökt musikens och inläringens relation. Bergman (2009) konstaterar att man ofta lyssnar på musik när man läser läxor. Självklart är att inte alla tycker om det utan några vill ha det helt tyst för att kunna koncentrera sig men de som kombinerar musiklyssnande med läxläsning tycker att deras läxläsning är mer effektiv på det sättet. Bergman påminner att det rätta musikvalet är viktigt, inte allslags musik hjälper alla. (Bergman 2009: 44–45)

Också Wolfgang och Judith (1999) behandlar relationen mellan ljud och inläring i sin undersökning. Wolfgang och Judith talar om *audiolinguale Unterrichtsmethod* alltså om undervisningsmetoden som kombinerar både *audio* d.v.s. hör och *lingual* alltså språk och tal till exempel. I denna metod betonas hör- och talkunskaper. Detta betyder att man diskuterar med kompisen, i små grupper eller med hela klassen om det som lektionen ¹eller övningen handlar om. En annan undervisningsmetod som de nämner är *audiovisuell metod* som kombinerar auditiva och visuella aspekter (se också Raabe 2003: 423). Wolfgang och Judith ger två exempelövningar som båda innehåller en bild som man används som hjälpmedel. (Wolfgang & Judith 1999: 159–161) Audiovisuell media, såsom tv-program, kombinerar bild och ljud (Freudenstein 2003: 396). Raabe (2003: 423) preciserar att det handlar om

¹ I denna undersökning används ordet *lektion* i betydelse för ett kapitel eller en viss del av läroboken. Det kan vara förvirrande eftersom ordet vanligen står i betydelse för timme.

bilder, språk, musik och ljud som kombineras med varandra. Även om varken Wolfgang och Judith (1999) eller Freudenstein (2003) inte nämner video som undervisningsmaterial kunde man i stället för att använda bilden visa någon musikvideo till studeranden och fråga om dess innehåll till exempel. Musikvideo är också ett exempel för audiovisuell media i vilken bild och ljud kombineras.

Vidare listar Wolfgang och Judith (1999: 165) nio olika metoder gällande hörförståelse som alla kunde genomföras med hjälp av musik. Dessa är till exempel att man måste kunna skilja enstaka ord ur hörtexten, ordna bilder i ordning enligt det hörda, ordna ord efter innehållet i lineär ordning, bestämma emotionala inställningar och återge innehållet med egna ord. De betonar att autentiska material är mest hjälpsam när man övar hörförståelse. Som auditiva medier nämner de musik och ljud. Wolfgang och Judith har alltså nämnt musik som autentisk, användbar material i undervisningen redan år 1999. (Wolfgang & Judith 1999: 165, 175, 178) Wolfgang och Judith föreslår en hel del möjliga hörförståelseövningar men intressant vore att veta om dessa förverkligas i undervisningen i svenska eller om man använder bara vissa övningstyper när det gäller musik.

3.4 Om tidigare undersökningar om svenskundervisning

Musik är ett bra sätt att motivera studeranden, lära ut något nytt eller upprepa det som man har lärt in. Att använda ungdomskultur i undervisningen kan betraktas som elevcentrerad undervisning eftersom studerandenas egna upplevelser och framför allt ungdomskultur tas som utgångspunkt. Det är faktum att läroböcker styr undervisningen mycket eftersom lärare stöder sig på läroböcker (Salo 2011: 58). Lärare använder läroböcker men skapar också eget läromaterial och byter material med andra lärare (Borzova 2008: 31). Vidare styr andra läromaterial undervisningen (Kosunen & Huusko 2001: 202). Troligen använder man läroböcker mest i undervisningen. Övningar, texter och ord som står i läroboken spelar alltså en stor roll eftersom om de är för gamla eller ointressanta kan det vara svårt att motivera studeranden att studera. Green-Vänttinen m.fl. (2010: 28) konstaterar att texten i läroboken bilda utgångspunkten för lektionerna. Svenska i toppen -projekt (Undervisnings- och kulturministeriet 2012: 55) genomförde en enkät via email till lärare i svenska och fick som resultat att läroböcker inte alltid innehåller teman ur ungdomarnas vardag utan är mycket föråldrade. Resultaten är mycket oroande men man måste komma ihåg att enkäten genomfördes före den nya läroplanen och därför uppdaterade lärobokserier.

Projektet samlade alltså material om undervisning i svenska i sju gymnasier år 2012. Gymnasister fick skriva om sina inställningar och upplevelser om svenska som skolämne. De önskade att man skulle använda mer muntliga övningar, vardagssvenska, pararbete och hörförståelseuppgifter i klassen. Därtill ville de ha bättre arbetsro och få veta mer om svenskspråkig kultur. Gymnasister ville också få mer omväxling i undervisningsmaterial, såsom filmer, musik, artiklar och kulturkännedom. Enligt Svenska i toppen -projektets resultat påverkar elevernas egna upplevelser om undervisningens innehåll deras inlärningsmotivation. Tycker de att innehållet är meningsfullt och nödvändigt, är motivationen högre. (Undervisnings- och kulturministeriet 2012: 41–42) Gymnasister vill alltså behandla kultur i undervisningen mer än de för nästan sex år sedan gjorde. Situationen kan vara likadan eller bättre nuförtiden. Man försöker stöda kulturundervisning på olika sätt. Nätverket Svenska nu bjuder på kulturinformation och andra material omkring kultur, till exempel musiktournéeer. Därtill stöder Pohjola-Norden nordisk skolverksamhet. Ett mål är att förbättra kunskaper i nordiska språk, främja information och kännande i nordiska kultur, språk och livssätt både i skolan och vardag. (Undervisnings- och kulturministeriet 2012: 44) Det alltså finns sätt att stöda kulturkännedom i skolan men om de verkligen används är en annan fråga.

Undervisnings- och kulturministeriet (2012) frågade också lärare i sju gymnasier om deras tankar om motivation och målsättningar. Lärare sade att de måste balansera mellan olika krav, såsom studentprov som mäter precis kunskap i grammatik, skrivande, hörförståelse och läsförståelse medan läroplanen betonar muntliga och skriftliga kommunikationskompetenser (se också Green-Vänttinen, Korkman & Lehti-Eklund 2010: 83). Lärarna själva strävar efter motiverande undervisning (Undervisnings- och kulturministeriet 2012: 43). Både grundskolan och gymnasiet har fått en ny läroplan som framhäver ämnesövergripande undervisning och kunskaper som man behöver i den teknologiserade världen (se 4.1). Det har inte hunnits att göra mycket undersökningar eller skriva artiklar om nya läroplanen men några har publicerats. Kajasto (2015) skriver om språkundervisning och dess relation till grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen 2014. Kajasto ger flera konkreta exempel på samarbete mellan lärare i olika ämnen. Samarbete spelar nämligen en stor roll i grunderna för läroplanen och för att nå mål som behandlar flerspråkighet och språkundervisning behöver man samarbeta med inte bara andra lärare i ens ämne utan med andra ämneslärare också. Den nya läroplanen betonar kulturella kunskaper och kännedom som inte bara betyder vanor, traditioner och festdagar utan till exempel konst. Kajasto tar upp också samarbetet mellan språkämnen och andra ämnen i skolan. (Kajasto 2015: 91–94, 98) I grunderna för läroplanen i grundskolan uppmuntrar man samarbete när man planerar och genomför ämnesövergripande inlärningshelheter. Där kunde musik och språkämnen arbeta med varandra.

Green-Vänttinen, Korkman & Lehti-Eklund (2010) intervjuade sexton svensklärare från sju gymnasier. Svensklärarna tycker att kännedom om kultur, till exempel julsånger och mattraditioner, hör till språkstudierna (Green-Vänttinen m.fl. 2010: 22). Resultaten visar till att de flesta lärare vill motivera eleverna på olika sätt att lära sig svenska inte bara i skolan men också efter den. Studentexamen ses i undervisningen på olika sätt. En lärare tänker på studentprovet under hela gymnasiet, en annan lärare tänker inte på studentexamen under de två första åren. (Green-Vänttinen m.fl. 2010: 23) Salo (2011: 60) konstaterar att även varje tionde svensklärare i gymnasiet är redo att behandla kultur bara lite om det var tvungna på grund av studentexamen. Lärarna säger att de måste gallra ut all extra såsom filmer och omfattande användning av tidningar på grund av studentexamen även om enligt Salo (2011: 60) just dessa arbetssätt skulle bjuda på fruktbara möjligheter att öva och förbättra ens språkkunskaper.

Ytterligare är det värt att minnas att inlärare vill lära sig att använda språket i naturliga funktioner (Borzova 2008: 31) vilket måste tas hänsyn till i undervisningen. Borzova (2008: 36) talar om *teaching and learning potential* i sammanhang med läromaterial. Allt material har sin egen undervisnings- och inlärningspotential. Man måste kunna använda materialet på flera olika sätt för att vara nyttigt och av stor potential (Borzova 2008: 36). Musik är autentiskt och aktuellt och den möjliggör användning av flera olika övningstyper redan när det gäller hörförståelse. Troligen kan musik användas för att lära sig annorlunda kunskaper men som Salo (2011: 60) påpekar är en del lärare redo att gallra ut sådana material som hör till kultur. Därför är det viktigt att ge exempel på hur man kan inlära till exempel grammatik med hjälp av sånglyrik eller annat s.k. extramaterial. Sångtexter och texter som handlar om musik innehåller samma grammatiska element och nyttiga ord men om de utnyttjas på ett mångsidigt sätt är en annan fråga.

4 MUSIK I SPRÅKUNDERVISNING

I detta kapitel ska det redogöras för hur musik, kultur och svenskämnet ses i den gamla läroplanen (GLGY 2003) och den nya läroplanen (GLGY 2015). Ytterligare ska det presenteras på vilka områden musik kan utnyttjas och vilka funktioner den kan ha i undervisningen. Till slut sägs det lite om val av musik, d.v.s. grunder för valet.

4.1 Musik och kultur i läroplaner

Eftersom undervisning i gymnasierna styrs både av lag och läroplanen är det viktigt att veta vad de säger om svenskundervisning. Det är viktigt att veta hur kulturen och framför allt musik i språkundervisningen benämns i läroplanerna eftersom läroplanerna speglar språkuppfattningen och språkinlärningsuppfattningen. Läroplanen bestämmer över svenskämnet, målet för undervisningen och till exempel kursernas innehåll. Alla lärare måste ta hänsyn till läroplanen när de planerar kurser och enskilda lektioner. Läroplanen styr alltså den pedagogiska handlingen av läraren (Aho 2001: 27; Kosunen & Huusko 2001: 202). Utbildningsstyrelsen (2003, 2015) presenterar grunderna för undervisningen i gymnasiet som kallas i denna undersökning för den gamla och nya läroplanen för gymnasiet.

I den gamla läroplanen (2003) nämns kulturell identitet och kulturkännedom som ett gemensamt temaområde för alla gymnasier. I temaområdet kulturell identitet och kulturkännedom talas det om nordiska värderingar, samarbete mellan kulturer, speciella drag i kulturer och kulturens roll i livet och samhället. Därtill måste man kunna kommunicera på främmande språk med människor med en annorlunda kulturell bakgrund. Det nämns också informations- och mediekunskap som ett temaområde. Där sägs att man måste göra samarbete med andra ämnen och med olika medierna och att media är såväl studieobjekt som studieredskap. (GLGY 2003: 27, 29–30, 93) Om svenska som skolämne sägs det att det också är ett kulturämne, alltså man bör behandla också kultur. Målet med svenskundervisningen är att den möjliggör att man utvecklar sina insikter i, förståelse för och uppskattande om nordiska kulturer. I undervisningen kan man behandla aktuella teman och ta hänsyn till studerandes intressen. Man kan använda till exempel skönlitteratur och annat autentiskt material. Grunderna för gymnasiets läroplan 2003 nämner några obligatoriska kurser som innehåller kultur. B-svenskans kurser RUB1, RUB2, RUB3 och RUB5 nämner hobbyer, ungdomarnas vardagsliv,

Norden, kultur och medier som temaområden. (GLGY 2003: 94–97) Kultur anses vara väldigt viktigt i läroplanen.

Den nya läroplanen trädde i kraft hösten 2016. Det presenterar allmänna mål för undervisningen och som allmänna mål nämns till exempel att man får information om kulturer (GLGY 2015: 12). I den nya läroplanen (2015: 13, 17, 35) talas om kulturell mångfald och kulturell kännedom samt nämns till exempel kulturkompetens och internationalism som gemensamt temaområde. Enligt läroplanen (2015: 38) ska studeranden stärka sin kulturella identitet och utveckla sin flerspråkighet och multilitteracitet som betyder att studeranden lärs att tolka och kritiskt granska texter i olika former, såsom auditiv form. Musik är kultur och text i en auditiv form och medier använder och även producerar musik. Musik kan ge information om till exempel samhället och dess värderingar vilket kan tas upp i undervisningen.

Också grunderna för gymnasiets läroplan (2015) hänvisar till kunskap över läroämnesgränser. Det finns sex olika temaområden som är gemensamma för alla gymnasier. Viktiga för detta arbete är kulturkompetens och internationalism samt medier och multilitteracitet. Alla dessa bör man behandla i alla ämnen. (GLGY 2015: 34–35.) Det är alltså klart att läroplanen hänvisar till kulturella kunskaper och där spelar också musik en roll. Med hjälp av musik kan man träna och förbättra både språkliga och kulturella kunskaper. När det gäller det andra inhemska språket, alltså svenska, skrivs det i läroplanen (2015: 100) att man gör samarbete med andra ämnen, planerar lektionen på det sättet att man kan använda alla språk som studerande använder på fritiden. Studeranden ska också inlära att söka och behandla information såväl på svenska som på andra nordiska språk (GLGY 2015: 100). När man tar upp studerandens intressen och fritiden uppmuntrar man dem att använda svenska också på fritiden vilket är en målsättning för svenskundervisning (GLGY 2015: 101). I obligatoriska kurser i B-svenska tas det upp egna intressen (RUB11), vardagsliv (RUB12), kulturell mångfald och aktuella fenomen i samhället (RUB14) som alla kan behandlas med hjälp av musik. Därtill finns det en kurs med namnet Kultur och medier (RUB13) där också musiken kunde användas på flera sätt. (GLGY 2015: 103, 105.)

I båda läroplaner betonar man kulturell kännedom och kultur överhuvudtaget både som allmänt mål och som mål med språkundervisning. Därför känns det konstigt att gymnasister vill behandla mer kultur i undervisningen enligt Undervisnings- och kulturministeriet (2012: 41–42). Antagligen borde lärare behandla kultur redan mycket på grund av läroplanen men faktum är att läroböckerna spelar en stor roll i val av temata och ord som tas upp i undervisningen. Läroböcker påverkar också i någon mån undervisningsmetoder och -material. Det är oroande att lärare tycker att de måste balansera

mellan läroplanen och studentexamen, eftersom läroplanen borde vara den som styr undervisningen, inte studentexamen.

Med begreppet kultur kan man förstå de estetiska konstarterna, d.v.s. musik, bildkonst, litteratur, dans osv. (Lilliestam 2006: 49). Därtill är kultur också ett antropologiskt begrepp som omfattar till exempel moral, seder och vanor i ett samhälle. Kultur lärs in genom att man kommunicerar med varandra och kultur baseras sig i kommunikation, interaktion, mellan medlemmar som kan hända i flera former, såsom litteratur (Kaikkonen 2001: 81). Gagnestam (2005: 11) konstaterar att främmande kulturer fungerar som motivationshöjare i språkinläring. Ändå hävdar Gagnestam (2005: 11) att man inte har fokuserat på kultur i undervisningen utan på ett språks grammatik. Som Gagnestam (2005: 12, 84) konstaterar, bildar interkulturell förståelse en del av den stora bilden, d.v.s. kommunikativ kompetens. Gagnestam (2005: 57) visar på att genom att tillägna sig ett främmande språk blir inlärares kännedom och kunskaper om sin egen kultur större. Det vill säga ju mer man behandlar främmande kultur, desto mer förstår man den egna kulturen också. Pasanen (1992: 85) konstaterar att både kultur och språk är medel till kulturell kommunikation. Därtill förutsätter såväl långfristigt studerande som uppdatering.

Däremot påpekar Pyykkö (2014: 199) att kultur betonas starkt i undervisningen i främmande språk. Både läroplaner för grundskolan och gymnasiet hänvisar till såväl kunnande i ens egen kultur som i målkultur. Vidare måste man kunna jämföra kulturer med varandra. Som Pyykkö (2014: 200) konstaterar anses ett främmande språk vara ett kunskapsämne, övningsämne och kulturämne som man lär sig i kulturella kontexter. Det betyder att språk och kultur hör samman och båda måste beaktas i undervisningen. Pyykkö (2014: 201) betonar att kultur och autenticitet hänger ihop. Med hjälp av autentiska material får studeranden en vidare blick över språkinläringen och språket. Med autentiskt språk och autentiskt material menar Aro (2013: 19) språk i naturliga situationer eller material som är samlat i naturliga, s.k. riktiga situationer. Autentiskt material betyder alltså inte texter i läroböcker som är producerade bara för läroböcker och kurser. Aro (2013: 19) konstaterar ändå att även autentiskt material kan vara så bra som material i läroboken om man till exempel lär grammatik utan att tänka på vad material var riktat för ursprungligen. Detta betyder att man borde betrakta autentiskt material ur ett annorlunda perspektiv än material i läroboken eftersom deras ursprungliga funktion inte är densamma. Enligt Pyykkö (2014: 201) möts kulturer inte bara genom att resa utomlands eller diskutera med en utlänning utan också genom att läsa, titta på bilder samt via internet.

I båda läroplaner hänvisas till såväl identitet som kulturell identitet, så det är värt att betrakta hur identiteten bildas. Kultur och språk hjälper en att bilda sin identitet. En människa bildar sin egen identitet inom de resurserna som kultur producerar och där kan musik spela en viktig roll (Kotarba &

Vannini 2009: 116–117; Salo 2011: 43). Kotarba och Vannini (2009: 115) skiljer den sociala identiteten från den personliga identiteten. Hur människan själv identifierar sig att vara bildar den personliga identiteten, den sociala identiteten bildas med hjälp av andra människor. Inläring av ett nytt språk, till exempel svenska, påverkar uppfattningen och därmed bildningen av identitet (Green-Vänttinen, Korkman & Lehti-Eklund 2010: 16, 18, 33). Identiteten förändras eller uppbyggs eftersom man lär sig att kommunicera på ett nytt språk och lär sig att känna nya kulturer och levnadsätt. Språk är en av de viktigaste delfaktorerna när det gäller en individ och hennes identitet (Grünthal 2009: 284; Salo 2011: 43). Därtill tar man del i en ny kultur, blir medlem av en ny gemenskap som inlärare av svenska (Green-Vänttinen m.fl. 2010: 18, 33). Också Grünthal (2009: 284) konstaterar att samhörighet mellan medlemmar i någon kollektiv baserar sig i ett gemensamt språk som de kommunicerar på. Enligt Hallam (2006: 6) och Saarikallio (2009: 224) hjälper musik att bekräfta ens identitet på grund av gemensamma upplevelser och förståelse om musik.

4.2 Musikens funktioner i språkundervisningen

Pasanen (1992: 82) påpekar att språkundervisningen förväntas vara effektivt. För att arbeta effektivt måste man säkra att inlärare är avkopplade och pigga eftersom trötthet och olust påverkar på motivation. Enligt Pasanen (1992: 82) är musik ett bra sätt avkoppla och friska upp sig. Därtill kan musik hjälpa en att främja sina kunskaper i ett språk.

Pasanen (1992: 96) påpekar att musik kan ha två funktioner i undervisningen. Musik kan antingen användas för att uppiggas elever eller som undervisningsmedel. Dessa funktioner kan egentligen inte totalt skiljas ifrån varandra. Inlärare kan uppiggas även om musiken hade en pedagogisk funktion i undervisningen. Som Pasanen (1992: 96) konstaterar baseras skiljande på betoningen. Uppiggande musik kan delas in tre kategorier: uppiggande musik, pausmusik och bakgrundsmusik. Pausmusik ger inlärare en möjlighet att vila en stund, den kan fungera som bro från en del av undervisningen till en annan. Pausmusik och uppiggande musik kan antingen ha någon anknytning till undervisningens innehåll eller inte. Det kan handla också om bara lyssnande eller medsjungande. (Pasanen 1992: 96) Vidare konstaterar Pasanen (1992: 97) att bakgrundsmusik kan ha en positiv inverka på språkinläring, speciellt när det gäller hörförståelse och minne.

Det finns flera sätt att lyssna på musik. Lilliestam (2006: 93) talar om vardagligt lyssnande som innebär att fokus ligger på emotionella och associativa upplevelser. Vidare kan musik stå i

bakgrunden, man lyssnar på musik när man läser läxor. Som Lilliestam (2006: 96) påpekar är det inte ovanligt att lyssna på musik när man arbetar självständigt i skolan. Lilliestam (2006: 96) betonar att musik kan fungera som ett verktyg som höjer koncentrationen och därmed gör inläringen effektivare. Tornberg (2005: 78–79) konstaterar att man kan lyssna med en bestämd avsikt men påminner vidare att alla texter inte måste användas som övningar. Tornberg (2005: 87) konstaterar att koncentration och målinriktning är naturliga för lyssnandet och ofta lyssnar man med en viss avsikt. Tolkning av budskapet baseras sig enligt Tornberg (2005: 87) på inlärares förståelse och erfarenheter.

Också Hallam (2006: 180) talar om musikens funktioner och säger att människor utnyttjar musik på flera olika sätt. Musik kan få en avslappnande funktion, man kan använda musik för att överkomma en viss känsla så som sorg, för att skapa en viss atmosfär och för att koncentrera sig (Hallam 2006: 180). Därtill påpekar Alisaari (2016: 24) på att sjungande och lyssnande av låtar påverkar motivation och självförtroende positivt vid sidan av språkinläring.

4.3 Musik på olika områden i språkundervisning

Det finns inte mycket undersökningar som anger på vilka områden man kunde använda musik. Dock presenterar Pasanen (1992: 98) olika möjligheter att använda musik som inlärningsmedel. Musik kan hjälpa en att träna till exempel hörförståelse, uttal och muntlig kommunikation. Därtill kan man lära in nya ord och strukturer. Man kan också upprepa det som man redan lärt in, lära ut läsandet och litteratur, behandla musikkultur och göra undervisningen mångsidigare. Dessutom kan man träna att framträda och uttrycka sig på ett kreativt sätt. (Pasanen 1992: 98)

Som Pasanen (1992: 98) konstaterar hänger kunskaper att lyssna och kunskaper i talförståelse ihop. När man lyssnar på musik på ett främmande språk försöker man förstå lyrik. Detsamma gäller när man lyssnar på musik på ens modersmål men att förstå sångtexter på ett främmande språk kräver en större koncentration. Pasanen (1992: 98) betonar att sången som används i undervisningen i hörförståelsefunktion måste vara enkelt och klart artikulerat. Enligt Pasanen (1992: 98–99) kan man öva hörförståelse inte bara med lucktest utan också genom att sätta blanda vers i rätta ordningen, fylla i flervalsuppgift, svara på rätt-fel-uppgift och reproducera eller tolka innehållet. Gymnasisterna önskar att de kunde öva hörförståelse genom att lyssna på musik (Green-Vänttinen m.fl. 2010: 60). Detta är förståeligt eftersom musik är mer autentiskt än lärobokens övningar. Ytterligare konstaterar

Solmecke (2003: 421) att framför allt i början av ens språkstudier lär man sig att lyssna och förstå det nya språket genom olika texttyper, såsom sånger. Därtill lär man sig att uttala genom att sjunga sånger.

Ofta innehåller sånger några talspråkliga drag. Sånger kan alltså fungera som exempel på olika register av ett språk. Som Lonergan (1984: 45) påpekar kräver olika sociala situationer ett annorlunda språk, alltså register. Man måste anpassa sig till olika situationer också språkligt, välja register och stil. I skolan lär man sig framför allt skriftspråk men talspråk kan bli mer okänd för inlärare. Att lyssna på musik kan fylla i denna lucka, man kan lära sig hur svenskspråkiga personer uttrycker sig i vardagen vilket kan vara motiverande för inlärare.

Sång kan användas för att undervisa i grammatik. Enligt Green-Vänttinen m.fl. (2010: 26) kan konditionalis behandlas med hjälp av Niklas Strömstedts sång som innehåller konditionalis ”Om du var...”. En annan lärare berättar i Green-Vänttinens undersökning att hon undervisar grammatik på det sättet att grammatiken lärs i en kontext och eleverna skriver regler och tillägg i en blank sida. Eleverna får sitta i en gungstol och begrunda exemplen medan klassisk musik spelas i bakgrunden. (Green-Vänttinen 2010: 26–27) Som sagt använder lärarna åtminstone i Green-Vänttinens m.fl. (2010: 35) undersökning autentiskt material såsom musik och filmer i undervisningen. Man måste ändå komma ihåg att undervisningsmetoder som läraren använder är beroende av lärarens fackkompetens och syn på undervisning samt inläring (Green-Vänttinen m.fl. 2010: 25), det betyder att metoderna inte är likadana hos alla lärarna.

Resultaten av Green-Vänttinens m.fl. (2010: 58) undersökning visar att gymnasister önskar varierande material, såsom musik och filmer för att lyfta fram svensk kultur. Gymnasister önskar alltså att man skulle använda andra material också vid sidan av boken även om de förstår att på grund av det stora antalet av grammatik som måste gås igenom hinner man inte behandla mycket extramaterial. Trots detta skulle mera varierande material motivera och inspirera gymnasisterna. Därtill påpekar gymnasisterna att de lär sig bra till exempel ord genom musik. (Green-Vänttinen m.fl. 2010: 58–59) Enligt studerandena är det alltså möjligt att lära sig ord, öka ens vokabulär med hjälp av musik.

Green-Vänttinen m.fl. (2010: 62) konstaterar att genom att ta med musik i undervisningen kunde man ge eleverna möjligheten att öva muntlig kommunikation. På det sättet kunde gymnasister lära sig att använda språket i sociala funktioner, på det sättet de använder deras modersmål, det vill säga i äkta situationer. Ytterligare kan man använda låtar för att öva uttal (Alisaari 2016: 24).

Man kan använda musik som stöd till läroboken, komplettera texterna med den (Green-Vänttinen m.fl. 2010: 28). Därtill gör eleverna i en skola en kulturportfölj som handlar naturligtvis om kultur. Dit samlar man skriftliga övningar eller produkter om litteratur, musik och bildkonst. (Green-Vänttinen m.fl. 2010: 29)

Med hjälp av musik kan man lära känna nya kulturer och kulturskillnader. Lyrik innehåller ofta nämligen metaforer som speglar kultur, eftersom metaforer är kulturbundna (Idström 2009: 57–58). Metaforer är inte samma i alla språk eftersom kulturer inte är likadana. För att förstå vad lyrikens metaforer handlar om, vad man verkligen menar med dem, måste man känna kulturen.

4.4 Val av musik

Enligt Kotarba och Vannini (2009: 7) är musikaliska val kulturella val eftersom musik hör till sättet vi lever vårt liv. Därtill påpekar Kotarba och Vannini (2009: 19) att popmusik hör till barnens kultur. Kotarba och Vannini (2009: 20) konstaterar vidare att konceptet ungdomskultur betyder att ungdoms identifierar vara varken barn eller vuxna och att de är i process eller transformation från barndom till vuxenhet. I transformationen spelar popmusik en stor roll.

Även om musik motiverar en att lära in språk och kultur kan valet av musik vara problematiskt (Pasanen 1992: 88). För att motivera inlärare till inläringen måste musik vara intressant och aktuellt för dem. Pasanen (1992: 89) påminner att språket kan läras ut först och främst med hjälp av vokalmusik även om instrumentalmusik speglar kulturen. Pasanen (1992: 90) betonar att innehållet i sången är viktigt. Det är inte bara innehållet som måste tas hänsyn till utan också tempot och längden. En för lång eller för snabb sång kan påverka inläringen negativt (Alisaari 2016: 26). Vidare om sången innehåller alltför komplex melodi kan det ha en negativ inverkan (Alisaari 2016: 26). Man ska alltså välja noggrant de låtar som ska användas i undervisningen så att de påverkar inläringen positivt.

5 MATERIAL OCH METOD

Härnäst redogör jag för mitt material och beskriver min metod som är innehållsanalys med komparativa drag. Först presenterar jag undersökningsmaterialet, därefter metoden som jag använder vid analysen av materialet. Också läroboksanalys behandlas kortfattat.

5.1 Material

Som sagt undersöker jag musikanvändning i läroböcker i B-svenska, alltså B1-lärokurs. Som undersökningsmaterial har jag valt två läroboksserier som följer den nya läroplanen för gymnasiet (2015) och två läroboksserier som följer den gamla läroplanen (2003). Alla lärobokserierna används eller har använts i gymnasiet. I gymnasiet är det obligatoriskt att läsa fem kurser i B-svenska (GLGY 2003: 96; GLGY 2015: 104), därför analyseras dessa kursers läroböcker. Det är sammanlagt tjugo läroböcker som ingår i analysen. Läroboksserier som analyseras är de mest använda läroböckerna i B-svenska i gymnasiet: *Precis* (Sanomapro), *Fokus* (Otava) och *Galleri* (Otava) samt *Kanal* (Otava). *Precis* och *Fokus* följer den nya läroplanen, *Galleri* och *Kanal* den gamla. Som material använder jag både läroböcker och möjliga digitala undervisningsmaterial. Jag analyserar bara digitala material för *Galleri*, *Fokus* och *Precis* eftersom *Kanal* inte längre uppdateras eftersom den följer den tidigare läroplanen. Därför hade jag ingen tillgång till *Kanals* digitala undervisningsmaterial. *Galleris* digitala material heter *Nätgalleri* och är inte lika omfattande som digitalt material av *Fokus* och *Precis* eftersom *Fokus* och *Precis* har även digitala läroböcker. Trots att det finns digitala läroböcker har jag analyserat tryckta läroböcker. Vidare skulle det ha varit bra att utföra en enkät eller intervju till svensklärare eftersom lärarna ofta gör extramaterial och spelar musik i undervisning. Jag måste dock avgränsa analysen till undervisningsmaterial inom ramen för denna avhandling. Det är viktigt att avgränsa inte bara forskningsämnet utan också materialet för att kunna beskriva fenomenet noggrant men omfattande.

5.2 Metod

Denna undersökning är en kvalitativ läroboksanalys med kontrastiva drag. Kvalitativ undersökning betyder att man strävar efter att beskriva, förstå eller tolka ett visst fenomen (Tuomi & Sarajärvi 2018: 98). Det har gjorts flera läroboksanalyser inom undervisningsforskningen. Som undersökningsföremål är en texthelhet som uttrycker vissa fakta i ett visst ämne. Läroboksanalys är därmed analys av en viss genre (Varis 2012: 60). Läroboksanalysen genomförs med hjälp av kvalitativa undersökningsmedel. Som metod använder jag innehållsanalys eftersom det möjliggör en systematisk och objektiv analys av materialet. Med hjälp av innehållsanalys får man en noggrann beskrivning av undersökningsföreteelsen eftersom man beskriver innehållet med ord och inte med kvantitativa medel. (Tuomi & Sarajärvi 2018: 117, 119) Som Tuomi och Sarajärvi (2018: 103) konstaterar är innehållsanalys en vanlig analysmetod som används i en kvalitativ undersökning. Med hjälp av innehållsanalys ordnar man materialet i en tät och klar form och den baserar sig i logisk slutledning och tolkning. Som resultat finns det en logisk helhet. (Tuomi & Sarajärvi 2018: 117, 122) Att beskriva musikanvändning i läroböcker är syftet med denna undersökning, därför är innehållsanalys en passande metod för mitt behov.

Innehållsanalys kan vara till exempel teori- eller materialbaserad. Med materialbaserad undersökning menas i denna undersökning att analysen har material som utgångspunkt (fi. *aineistolähtöinen*). I stället för att använda begreppet *materialbaserad* beskriver jag min metod som innehållsanalys som utgår ifrån materialet. Materialbaserad undersökning betyder att tidigare observationer eller teorier om ämnet inte skulle ha något förhållande med hur man utför analysen (Tuomi & Sarajärvi 2018: 108). I en materialbaserad undersökning används teorin bara i analysen (Tuomi & Sarajärvi 2018: 108) som det görs också i denna undersökning. Detta betyder att jag inte ska testa om tidigare information om musikanvändningen stämmer överens med musikanvändningen i läroböckerna utan avhandlingen ger en överblick över fenomenet. Därtill kan jag utnyttja tidigare begrepp i analysen och därigenom beskriva fenomenet tätare.

Man måste avgränsa materialet och det man analyserar och koncentrera sig på en viss sak eller på vissa saker. Har man gått genom materialet och markerat de saker man vill analysera, kategoriserar eller tematiserar man materialet. (Eskola & Suoranta 1998: 160; Tuomi och Sarajärvi 2018: 104-105) Jag har skrivit upp alla övningar och texter som handlar om musik samt lite information om kontext i ett dokument. Genom att uppteckna också kontexten är analysen pålitligare än utan kontext eller information om innehållet hos lektioner.

Det kan vara svårt att dra gränser mellan element som ska analyseras och element som har något med musik att göra men som egentligen inte innehåller tillräckligt med musikaliska drag. Naturligt och pedagogiskt motiverat är att musik kombineras med språkinläringen på det sättet att musik kan fungera även bara som tema på lektionerna. Innan jag börjar analysera, måste jag välja bara sådana övningar och texter som i verkligheten handlar om musik. Jag väljer övningar och texter som enligt min åsikt innehåller musik på det sättet att det går att analysera övningarna. Det analyseras sådana övningar och texter i vilka musik antingen finns i bakgrund eller i vilka musik används som medel för språkinläring. Så är till exempel en text som handlar om någon artist en sådan text som har musik i bakgrund och som hör till mitt material. Ett exempel på övningar som fungerar som inlärningsmedel är låtar som övar hörförståelsekunskaper eller tolkningskunskaper. Med musik menas inte alltid låtar utan musik i allmänhet.

Min undersökning innehåller kontrastiva drag eftersom syftet med undersökningen är också att jämföra hur musik används i de gamla och nya läroböckerna. Analysen är rent objektivt, d.v.s. jag ska inte värdera läroböcker på något sätt utan beskriva och kategorisera till exempel funktioner. Även om jag jämför musikanvändning i de gamla läroböckerna med de nya är det inte meningen att påpeka vilken läroboksserie som den bästa. Läroböckerna jämförs för att påpeka exempelvis skillnader mellan olika funktioner som det möjligtvis förekommer.

Eftersom en kvalitativ analys består av tolkningar måste man ta hänsyn till att man inte tolkar för mycket. Enligt Eskola och Suoranta (1998: 145) är det mest problematiskt i en kvalitativ undersökning att göra tolkningar.

6 ANALYS

I detta kapitel analyseras de första fem läroböckerna av *Galleri*, *Kanal*, *Fokus* och *Precis* i denna ordning. Analysen genomförs på det sättet att först analyseras de gamla läroböckerna, sedan de nya. Analysen inleds med en sammanfattande information om musik i den behandlade bokserien. För att vara konsekvent använder jag ordet *lektion* när jag hänvisar till huvudsakliga texter som behandlas i läroböckerna eller till hela kapitlet medan ordet *text* betyder en annan text än den s.k. huvudtexten i en viss lektion.

6.1 Galleri

Det finns sammanlagt 53 olika övningar kring temat musik. Det behandlas 19 artister och 15 band samt 20 låtar i lektioner. Därtill berättas det om gemensam europeisk referensram för språk och kombineras den med musik. Eftersom ett sätt att presentera ens språkkunskaper är att samla in exempelvis skriftliga uppgifter i europeisk språkportfolio (fi. *kielisalkku*) som enligt *Galleris* Kurs 1-läroboken kan vara till exempel sånglyrik. Vidare berättas det att man kan lära sig ord genom att läsa sångtexter. *Galleris* digitala material kallas för Nätgalleri. Nätgalleri innehåller övningar för eleverna, den är inte avsedd speciellt för lärare.

Musik behandlas i läroböckerna på olika sätt. Den kan användas som språkinlärningsmedel eller ta andra funktioner. Först ska det sägas lite om de andra funktionerna.

Sången kan fungera som inledning i följande lektion och dess tema. Ett exempel för sådan funktion är Eva Dahlgrens låt² *Så härlig är jorden* som är lektionens första övning. Med hjälp av låten börjar man inrikta sina tankar mot naturvård och nedskräpning som är lektionens tema. På samma sätt fungerar låten *Vårt land* som inledning i nya lektion för i första övningen ska man lyssna på låten och diskutera med kompisen på finska om det i vilka situationer låten spelas ofta. Vidare funderar man över kärleken i Cecilia Vennerstens låt *Det vackraste* som berättar om kärlek. Man lyssnar på låten och tar reda på vad den säger om kärleken. Också Shriley Champis låt *Dålig mottagning* handlar om första lektionens tema som är media. Behandlingen av Champs låt är olik jämfört med Dahlgrens låt

² I denna avhandling används ordet *låt* i allmän betydelse oavsett om det finns sjungandet eller inte i låten. Det görs alltså ingen skillnad mellan *låt* och *sång*.

eftersom man funderar över orsaker bakom låtens text. Fungerar låten som inledning passar den i lektionens tema. En funktion hos en låt kan vara också att väcka tankar, få studeranden att fundera på budskapet. Det finns en övning som gäller Tomas Ledins låt *Alltid en vän i mej*. Studeranden ska lyssna på låten och fundera över till vem låten är riktad. Som sagt kan sångtexter analyseras och tolkas, vilket är viktigt för studeranden också att öva.

Oftast handlar låtar om lektionens tema även om de hade en ytterligare funktion. Ändå kan man säga att man behandlar temat också med hjälp av låtar, alltså musik. Låtarna är kanske valda på grund av deras budskap eller tema som kan ge nytt perspektiv i behandlingen. Låten *Jag har havet ett stenkast från mig* av Jill Johnson handlar om boendet och låten beskriver platsen där låtens subjekt bor. Låten behandlar alltså temaområdet boende som är lektionens tema. Efter låten är en övning som inte handlar om musik men i den ska man beskriva bostaden man själv bor eller vill bo i. På det sättet hör låten till temat. Dock kan det också förekomma sådana låtar vilkas innehåll inte handlar om lektionens tema utan på något annat sätt har med lektionens tema att göra. En lektion handlar om Norden och Nordjobb. I lektionen finns det Christian & Patrik Isakssons låt *Tilbage hvor vi var* som är på danska vilket är ett nordiskt språk. Låtens innehåll spelar här egentligen ingen roll utan huvudsaken är språket.

Även om låten redan har en funktion i undervisningen betyder det inte att den inte kan ha flera. En övning kan nämligen innehålla flera olika funktioner. Det förekommer lektioner eller mindre texter som handlar om någon artist och övningar som övar en viss kunskap med musik som hjälpmedel. Sådana övningar övar exempelvis hörförståelse- och tolkningskunskaper med hjälp av låtar. Musik kan alltså fungera som ett medel att lära sig språk och kommunikation.

Det finns två låtar som fungerar som språkinlärningsmedel och övar två olika kunskaper samtidigt. Så lyssnar man Eva Dahlgrens låt *Så härlig är jorden* och funderar på hurdana tankar låten väcker. I en annan övning lyssnar man på The Real Groups låt *Köp dig ett ord* och funderar på varför låten kritiserar artiklar och varför vissa ord i sångtexten är skrivna med stora bokstäver. Dessa två övningar övar samtidigt hörförståelse- och tolkningskunskaper. Eftersom lektionens tema är media behandlar man temat också genom att analysera den senare låtens innehåll och budskap.

Övningar kan också testa ens kunskaper i hörförståelse. Vidare finns det en övning som innehåller audiovisuellt material. Studeranden tittar på en video om the Cardigans. På videon presenterar bandmedlemmar nordiska länder och studerandena ska beskriva det som de ser på videon på svenska. Om de inte förstår vissa ord kan visuellt material och videos kontext hjälpa dem att förstå innehållet.

Med hjälp av låtar övar man också läsförståelse. Så läser man en text om symboler till finskhet som innehåller bakgrundsinformation om låten *Vårt land*. Sedan svarar man på två frågor om textens innehåll. Man svarar också på frågor om innehållet i Jill Johnsons låt *Jag har havet ett stenkast från mig*.

Övningar som testar eller övar ens kunskaper i läsförståelse kan basera sig både på tal och skrift. *Galleris* läroböcker möjliggör båda alternativ. Man övar sina kunskaper i läsförståelse framför allt med hjälp av Nätgalleris övningar. Där finns det flera olika övningar som övar ens läsförståelsekunskaper och informationssökningskunskaper. Studerandena läser till exempel information om the Rasmus på deras webbsida. Man läser om deras skivor och konserter, gör en mind map som innehåller nyckelord och bilder. Sedan berättar man om bandet på svenska med egna ord. Sedan läser man en text i Markoolios Nyhetsarkiv och redogör innehållet på finska. Övningar kring Markoolio innehåller en uppgift med en låt. Man får välja låten själv och man refererar innehållet i låten på finska med några satser. Ibland sägs det i övningen på vilket språk man ska tala men det kan också förekomma uppgifter som inte säger något om språk. Det finns också en läsförståelseövning som inte innehållet skrivandet. Så läser man i biografien om Markoolios karriär och tecknar en sträcka som baserar sig på det som läst. Sträckan innehåller faser i Markoolios liv. Sträckor tecknas också i en annan uppgift. Läsförståelse övas därtill genom att skriva svar på frågor. Man läser t.ex. Nordmans och Lisa Nilssons biografier och svarar på frågor.

Ibland är webbsidan på engelska eller danska i stället för svenska eller finska. Till exempel Gyllene Tider har sin webbsida på engelska. Då läser man om bandets medlemmar på engelska, skapar ett diagram som redovisar deras karriär på svenska och berättar om medlemmar på svenska med egna ord. Övningen representerar idealet om flerspråkighet och utnyttjande av alla språk man kan som egentligen nämns bara i den nya läroplanen (GLGY 2015: 17) även om i den gamla läroplanen (GLGY 2003: 30) konstateras att studeranden ska uppmuntras att samarbeta och kommunicera över språkgränserna.

En gång kombineras låtar med vokabulärövningar. Man kan öva till exempel temaord med hjälp av låten, såsom Lisa Nilssons låt *Det är bara ord* som innehåller benämningar för kroppsdelar. Eftersom lektionens speciella tema är människans kropp lyssnar man låten och ringar in ord för kroppsdelar. Därtill är några ord understruken och översatta till finska som är vanligt hos låtar i läroböckerna. Möjligt är också att öva vissa strukturer, ord m.fl. genom att fylla i ord i en text som handlar om något band såsom The Cardigans eller fylla i ord såsom *komponera*, *sjunga* och *sångare* i en tabell.

Det är också möjligt att det inte finns någon färdig övning alls för en låt. Då är det lärarens jobb att planera om och hur låten behandlas i undervisningen. Till exempel låtar *Drömfångaren* av Kometfabriken och *Välkommen* av Stefan Andersson har inga övningar utan deras lyrik är på svenska på boken varav några ord är översatta till finska. Kursens 3 andra lektionen handlar om Kometfabriken så låten hör till temat på det sättet. Vidare börjar boken med låten *Välkommen* som kunde anses fungera som inledning och välkomsthälsning till svenskstudier i gymnasiet. Den första lektionen handlar om en person som flyttade från Sverige till Finland, låten kan hänvisa till det också. På samma sätt passar den sista låten, *I det osynliga* av Uno Svenningsson i sista lektionens tema. Därtill är låten den sista delen av boken, därefter kommer bara till exempel grammatik och ordlistor som inte hör till lektionerna. Den tredje boken alltså både börjar och slutar med en låt. Båda låtar är delvis översatta till finska men innehåller ingen övning.

Det finns också övningar som övar bara talkunskaper och uttrycksförmåga. Till exempel tittar man på olika bilder av Roxette, betraktar hur Roxettes stil har utvecklats och välja den stilen som en tycker är bäst. Sedan motiverar man sitt val på svenska. Övningen kräver inga läsförståelsekunskaper utan målet med uppgiften är kanske att öva att motivera och argumentera vilka är nyttiga kunskaper som man lär sig i skolan. Också grunderna för gymnasiet nämner det (GLGY 2003: 26). Argumentering och motivering lärs i *Galleris* läroböcker med hjälp av läsförståelseövningar. Man måste välja till exempel en text om Kent som man tänker är på något sätt angenäm och motiverar kort sitt val. Vanligast är det att intervjua kompisar med hjälp av vissa frågor eller ett visst tema eller presentera sitt favoritband eller musiksmak till andra. Genom att presentera artister eller låtar som tilltalar inläraren bygger inläraren samtidigt sin identitet vilket är en målsättning som presenteras i den gamla läroplanen (2003: 26). Som sagt bildar man ens egenbild till exempel med hjälp av musik och genom att diskutera olika tankar kring temaområdet musik lär man sig att uppskatta olika synvinklar och förstå att alla är unika. Grunderna för gymnasiet läroplan (2003: 26) konstaterar att studeranden ska uppmuntras och stödjas att skaffa en god uttrycksförmåga på alla språk för att kunna kommunicera med varandra på ett passande sätt. Med ett passande sätt menas kommunikation som tar hänsyn till andra.

Det är också möjligt att öva att berätta om sig själv med hjälp av texter om något band. Man läser intervjuer om The Ark och svarar på svenska på samma frågor och berättar på det sättet om sig själv. Diskussionskunskaper övas också med hjälp av musiktema. Man intervjuar ens kompis i hans musiksmak med hjälp av vissa frågor. En annan övning innehåller en pardiskussion som handlar om en fiktiv konsert. Diskussion baseras sig i en färdig grund som studeranden översätter till svenska. Samtidigt lärs det kommunikationsord och -fraser.

Musik och artister behandlas i läroböcker också med målsättning att lära sig om kultur. Då är det fråga om kulturämnet. Så berättas det i kurs 2 i lektion ett att man sjunger *Helan går* i kräftskivor och behandlas flera svenska band och artister som är berömda i Sverige och även världen runt, så som ABBA. Man ger också information om olika artister och evenemang i läroböcker. På det sättet försöker man kanske både locka studeranden att lyssna på musik på nordiska språk och lära sig känna nordiska kulturer. Därtill lär man sig att jämföra olika kulturer med finsk kultur. I kurs 1 lektion sju nämns festivalen Hulsfred och bandet ABBA som hör till svensk kultur. Musik är del av kultur så det är självklart att alla övningstyper stödjer kännedom av kultur. Som den gamla läroplanen (2003: 29-30) säger ska studeranden utveckla kunskaper om olika kulturer och vara kunnig att analysera olika företeelser. Övningar som övar ens kunskaper att argumentera kring olika tema och behandla t.ex. kulturer ur olika synvinklar är ett exempel för en verksamhet som stävar efter nämnda kunskaper.

Det kommer också fram en övningstyp till som har mer underhållande än pedagogisk funktion även om man lär sig kultur samtidigt. I uppgiften måste man koppla ihop bild och namn av artist eller band. Sedan hör man korta exemplar av fem svenska band som man kopplar ihop med bandet som man antar att är det rätta svaret. Övningen lär ut hur man kan dra slutsatser på grund av namnet eller bilden men jag skulle påstå att syftet med övningen är att underhålla och samtidigt lära sig nya svenska band.

Man lär sig känna också finsk kultur eftersom böcker ger exemplar för finska artister och band också. Som teorin (4.1) och den gamla läroplanen (2003: 29) konstaterades är det väldigt viktigt att känna ens egen kultur och veta skillnader mellan olika kulturer. Genom att känna finsk kultur vet man mer om sig själv.

Det är också möjligt att musik presenteras som del av kultur, människans liv och identitet. Då står språket inte som centrum i inläringen utan människan själv. Som sagt i teoridelen (4.1) bildar människor sin identitet med hjälp av musik. Musik får en att tänka och den kan innehålla samma värderingar som människan som lyssnar på låten. I kursen 4 på lektion 2 lyssnar man Marie Fredrikssons låt *Tro* och tänker på vad eller vem man tror på. Igen fungerar den som försättning i ny lektion men samtidigt kan man tala om ens värderingar och föreställningar med kompisar. På det sättet bearbetar man ens identitet vilket också läroplanen för gymnasiet (2003: 26) nämner för en målsättning till gymnasiet.

Musik behandlas också allmänt i läroboksserien *Galleri*. Temat i en lektion är musik. Lektionen berättar musikens olika funktioner i ett köpcentrum: ”ät snabbt-musik, sitt och njut-musik, sitt och drick-musik, ha koll-musik, stanna och shoppa-musik”. Lektionens övningar handlar om musik i allmänhet. Man funderar på olika frågor, såsom hurdan musik det är fråga om i texten, var man hör

sådan musik, varför man spelar sådan musik i sådana kontexter och hurdan musik man spelar i ens favoritbutik.

6.2 Kanal

Det finns sammanlagt sju olika övningar som handlar om musik. 12 artister, fyra band och 15 låtar behandlas. Det berättas om gemensam europeisk referensram för språk och hur Kanal svarar på referensramens ideologi och målsättningar. Det presenteras till exempel hur man kan lära in språk med hjälp av svenskspråkig musik. Ytterligare nämns det att genom att lyssna på musik och försöka förstå centralt innehåll hos låten kan man öva hörförståelsekunskaper.

I Kanal verkar låtar ha flera olika funktioner. Musik kan tolkas att ha funktion som medel för språkinläringen och medel för kulturkännedom. Först behandlas musik ur språkinläringens perspektiv. En av dessa är s.k. inledningsfunktion. Det finns några ställen där det inte är tydligt om låten hör till föregående eller följande lektion. I sådana situationer står låten mellan lektionerna. Ibland är det svårt att även dra slutsatser med hjälp av låtens innehåll. I vissa situationer går det att avgöra att det handlar om en inledning till följande tema. Till exempel låten *Jag lever nu* av Christer Sandelin och *Go' nu nat* av Povl Dissing har på sätt och vis samma tema som följande lektion. Det förekommer också fall där låten som behandlar samma tema kommer efter lektionens text. Då fungerar låten inte som inledning utan har en annan funktion, såsom att behandla temat ur ett annat perspektiv eller att presentera temat på ett annat sätt också. Till exempel efter texten som handlar om Norge kommer en norskspråkig låt *De beina, de beina* av Bjelle Klang och efter texten som handlar om Island finns det låten *Tondeleó* av Björk. Eftersom lyrik är på isländska har man skrivit en kort finskspråkig text som berättar vad låten handlar om. Annars än normalt är i det här fallet sånglyrik översatta till svenska, inte till finska. Det är vanligt i *Kanals* läroböcker att översätta hela sångtexter till finska i stället för ett par ord som till exempel i *Galleris* och *Fokus*. I ett fall finns det ingen översättning av sångtexten, nämligen Ville Pusas låt *Här på månen* är bara på svenska.

Ibland finns det övningar i samband med låten, oftast inte. Om det inte finns någon uppgift kan läraren bestämma om hen ska göra själv någon övning eller om man bara lyssnar på låten. Naturligtvis kan läraren bestämma att inte lyssna på låten alls. Oftast är sångtexterna delvis översatta till finska, det vill säga sångtexter är på svenska men vissa ord är översatta till finska.

En lektion handlar om Kent. I lektionen finns det tre olika övningar kring temat musik. I första uppgiften ska man diskutera med kompiserna vilka nordiska artister och band man vet, i andra övningen presenterar man ett band eller en artist på svenska till kompiserna och i tredje övningen pratar man om musik. Uppgiftens tanke är att intervjua varandra i små grupper om det hurdan musik man lyssnar på, varför, i vilka situationer eller ställen och om man själv spelar något instrument. Med andra ord övar man på det sättet tal- och diskussionskunskaper och samtidigt lär man sig att uppskatta olika åsikter. Vidare är funktion hos den första övningen att lära sig känna nordisk kultur.

I en övning övar man sina kunskaper i informationssökning. Där ska man surfa och söka fakta om Peter Jöback, en musikalartist från Sverige. Därtill ska man söka information om Alice Babs, ABBA och Evert Taube som presenteras som legendariska svenska artister. På det sättet har musik också här en kulturell funktion. I en uppgift övar man skriftliga kunskaper genom att skriva en text på 150 ord. Det ges flera alternativ för textens tema, ett av dessa heter *en (finsk) sång som betyder mycket för mig*.

Låten kan få en att fundera på livet och oftast handlar lektioner i läroböcker i språk om aktuella teman. En låt fungerar både som inledning i följande lektion som handlar om Kambodja och fattigdom men har också ett tankeväckande innehåll. Låten heter *När det är nog* och är av Mauro Scoccon. Låten ifrågasätter det hur människor har glömt vad som är viktigast och att *en människa är en människa svart eller vit*. Låten har ett klart budskap men det finns ingen övning som skulle hjälpa studeranden att tolka låtens innehåll.

Vidare är det möjligt att kombinera ett annat skolämne med svenska. Så har man gjort i en lektion som handlar om Finland i Europa och i Norden. I lektionen finns det en svenskspråkig låt som heter *Finlands historia* av Sås och Kopp. Eftersom texten är på svenska har man understrukt och översatt några ord till finska. Här ges det en övning som handlar om låten: man ska lyssna på låten och fundera vilken sak som handlar om Finlands historia skulle vilja tillägga till låten.

Det finns låtar på svenska, norska och isländska. Därtill behandlas också *Sagolandet* (Satumaa) som är skriven ursprungligen på finska men översatt till svenska av Lars Huldén. Vidare handlar den svenskspråkiga låten *Stadin kundi* om Helsingfors och Orimattila, alltså om finska städer. Som sagt är musik en del av kultur. På det sättet presenterar låtar kultur i både Finland, Sverige, Norge och Island. Med hjälp av musik kan studerandena få en vidare blick över kulturell mångfald i Norden. Att bekanta sig med främmande kulturer hör till målsättningar av den gamla läroplanen (2003: 29).

6.3 Precis

Precis digitala material är inriktat för lärare. Analysen innehåller såväl läroböcker som digitalt material. Det finns sammanlagt 20 övningar som behandlar musik på något sätt. Flera övningar innehåller två eller flera uppgifter. Därtill ger *Precis* tips om språkinläring med hjälp av musik. Musik eller artister förekommer i sammanlagt fem lektioner som kallas för *del* i *Precis* läroböcker. För att vara konsekvent använder jag istället ordet *lektion*. Mest förekommer musik i lektion fyra på första kursen och i lektion ett på fjärde kursen. *Precis* nämns sammanlagt 12 låtar, 16 artister och fem band.

Det berättas i digitalt material att *Precis* har den aktiva inläringen som baserar sig på funktionalitet, informationssökning och autenticitet som utgångspunkt. Ytterligare behandlas grammatik i samband med lektioner, det vill säga delar. Innehållet hos grammatikövningar hör till samma tema som man har behandlat i delar. På det sättet upprepas de mest centrala ord som man har lärt sig.

I början av varje lektion anges det målsättningar som man ska nå. Lektion fyra på kurs fyra har musik som tema och därför ska studeranden efter lektionen kunna berätta om till exempel sin musiksmak. Man ska bekanta sig med nordisk, men speciellt svensk musik och läsa korta texter av musiktidningen Riff. Bokserien anger olika tips för språkinläringen varav en handlar om musik: man kan lära sig ord och uttryck och grammatik såsom ordföljd genom att lyssna på låtar.

Innan man ska bekanta sig med ny lektion som har musik som tema finns det flera inledningsövningar. Vidare anger digitalt material sex musiktips som inledning men det finns inga uppgifter som beträffar låtar i fråga. *Precis* innehåller egentligen inte mycket inledande låtar utan låtar bara nämns som exempel för svenskspråkiga låtar.

Det finns övningar som övar ens kunskaper i informationssökning. Man ska nämligen söka information på nätet i flera övningar. I en uppgift ska man leta efter någon topplista i Sverige och svara på två frågor med hjälp av listan. I övningen ska man också lyssna på någon låt och berätta kompisen vad man tyckte om låten. På det sättet lär man känna svenska artister och blir bekant med svensk kultur och informationssökning på svenska språket. Informationssökningsövningar ska antingen göras ensam eller i små grupper. I en uppgift ska man arbeta i små grupper och presentera en nordisk artist eller band på svenska med hjälp av ord, bild och ljud. Det sägs ingenting om språket man ska söka information på. Detta beror kanske på det att utnyttja alla språk och kunskaper en kan hör till grunderna för gymnasiet (GLGY 2015: 17) som dirigerar att olika språk ska leva sida vid sida så att studeranden kan utveckla flerspråkighet.

Därtill förekommer det övningar som övar hörförståelsekunskaper. Det finns inga låtar i läroböcker men ibland ska studeranden själv välja låten och lyssna på den. En annan möjlighet är att man ska lyssna på en intervju eller en text som har något med musik att göra. I en uppgift har en person varit på en konsert och man ska svara på innehållsfrågor, en annan hörförståelseövning innehåller en text som berättar om världskända svenska artister. Man ska lyssna på den och svara på innehållsfrågor.

Det finns flera temaordlistor och övningar som övar vissa ord antingen genom att diskutera med kompiserna eller skriva. Flera uppgifter övar ens tal- och skrivkunskaper och kunskaper i hörförståelse eftersom man ska jobba med kompiserna och diskutera kring musik. Med hjälp av musik kan man öva diskussionskunskaper. I en övning diskuterar man om olika musikstilar och övar samtidigt att yttra sig och använda vissa diskussionsfraser. I en annan uppgift berättar man vad musik betyder en. Här lär man sig att diskutera med varandra, förstå olika åsikter och vara tolerant mot andra människor. Att öva ens diskussionskunskaper och öva uttrycka sin åsikt hör till målsättningar av den nya läroplanen (2015: 16, 34, 39).

Ibland fungerar musik som bakgrund när man övar till exempel vissa konstruktioner. En övning innehåller en text om Dj Alex men i övningen ska studeranden söka olika tidsuttryck. Ytterligare berättar en text om Eurovision och samtidigt övar man grammatik. Genom att använda texter som handlar om musik eller diskussioner kring musik kan man samtidigt lära sig temaord och öva exempelvis grammatik. Ett exempel på en sådan övning är uppgift där man lär sig att köpa en konsertbiljett. I denna uppgift ger konsertkontexten till köpsituationen.

Det är också möjligt att öva skrivandet med hjälp av musik. Igen ger musik bara kontexten till texten, i en övning ska studeranden nämligen skriva en svenskspråkig bloggtext med 50–70 ord om en konsert. Intressant är att i en uppgift ska man söka en intressant svenskspråkig låt som man översätter till finska med egna ord.

I en övning lär man sig samtidigt kultur och språk. Man lär sig känna en svenskspråkig musiktidning, *Riff* som antagligen inte är en riktig tidning. I digitalt material föreslås det att man ska arbeta grupper av tre personer. Varje person bekantar sig med en text med hjälp av uppgifter som läraren ger. Därefter ska varje studerande presentera vad hen har lärt och hjälpa andra att göra övningen som hen redan gjorde tidigare. Texter är korta texter som handlar om Melodifestivalen, Eurovision eller insändare. Att lära känna främmande kultur och att uppskatta kulturell mångfald som rikedom hör till den nya läroplanens ideologi (2015: 13).

Med hjälp av två lektioner lär man sig om svensk kultur eftersom de handlar om en bekant svensk band, De Vet Du och den populära Aniara-operan. Därtill berättas det hur viktig Eurovision är för svenskar och vad Allsång på Skansen är. Alla artister och band är antingen från Sverige eller Finland.

6.4 Fokus

Fokus digitala material är inriktat för lärare. Det finns sammanlagt 21 övningar som behandlar musik på något sätt. Musik eller artister behandlas på fem lektioner. Mest förekommer musik på lektionerna ett och fyra. I böckerna nämns sammanlagt fyra låtar och sju artister.

Fokus ger tips om språkinlärning på början av alla fem böckerna. Musik nämns som ett hjälpsamt medel för inlärningen. Det påpekas att man kan göra inlärningen angenäm genom att till exempel lära in något och samtidigt lyssna på musik. Ytterligare nämns musik som ett medel att upprepa ens kunskaper i hörförståelse och att man kan lära sig vardagssvenska och öka ordförråd med hjälp av lyrik. Vidare blir man bättre på att uttala. Det är intressant att musik sägs förbättra ens uttalande eftersom det inte förekommer några övningar som övar uttalandet.

Igen kan låten fungera som inledning till en ny lektion eller tema. Ett exempel på det är låten *En vanlig dag* av Ulrik Munther som handlar om samma tema som följande lektion. Den andra lektionen behandlar Ulrik Munther, en svensk sångare och låtskrivare och det hur Munthers vanliga dag ser ut. Sångtexten är på svenska och vissa ord är översatta till finska. Det finns inga övningar som behandlar låten men i digitalt material står det att man kan försätta eleverna i lektionen genom att lyssna på låten. Detta är en vanlig funktion av låtar i läroböckerna.

Musik kan stå på bakgrund när man övar till exempel nya ord eller konstruktioner. På det sättet kombineras språk och kultur i en kulturkontext (Lintunen 2014: 198). Det finns två exempel på sådana funktioner. Den första handlar om sångaren Zara Larsson och den innehåller två uppgifter som övar olika språkliga kunskaper. Hennes bloggtext innehåller lyckor som ska fylls i med hjälp av finskspråkiga tips. Detta övar vokabulär och grammatik. Sedan söker man information i nätet om Larsson som övar ens kunskaper i informationssökning. Det förekommer vidare övningar som övar ens kunskaper i informationssökning. Oftast söker man information om något kulturellt evenemang eller företeelse. Till exempel söker man fakta om Melodifestivalen och Eurovision och svarar på frågor. På det sättet kontrolleras om studeranden har hittat rätt information. Samtidigt lär man sig om dessa kulturella evenemang som är karakteristiska för Norden.

Musik kan ge en kontext för kommunikationsövningar. I sådana uppgifter lär man sig samtidigt att diskutera med varandra, upprepa sina talkunskaper och nya ord. Diskussionsövningar kan antingen följa något mönster eller inte. Ett exempel för en övning med ett mönster är en uppgift där studeranden ska beskriva två personer på svenska. I övningen har man angivit vissa saker om personerna. Om inte, ska studerandena diskutera fritt om ett visst tema eller sedan kan de ha några frågor de måste svara på.

Vidare är det möjligt att öva skrivandet. Igen ger musik en kontext till övningen. Man kan antingen skriva kortare svar såsom i hörförståelseövningar eller längre texter. I en uppgift skriver man en reklam för antingen en festival, en konsert eller annan evenemang och en recension om en skiva eller konsert. Som tips föreslår man i digitalt material att man kunde skriva kulturdagbok som kunde innehålla recensioner och berättelser om till exempel konsert. På det sättet övar man också vokabulär kring ett visst tema.

Man kan också öva ens hörförståelsekunskaper med hjälp av musik. Hörförståelsekunskaper kan baseras sig i talandet eller skrivandet. Med detta menas att man kan antingen diskutera om det som man hört eller skriva till exempel svar på innehållsfrågor. Det förekommer en övning som kombinerar dessa båda typer. I en övning lyssnar man nämligen på vad som sägs om finsk hårdrock och gör anteckningar på finska. Därefter diskuterar man med paret på svenska med hjälp av svenskspråkiga frågor som handlar om hårdrock.

Det är inte bara låten som fungerar som inledning i nytt tema i *Fokus*. Det förekommer en lektion ”Finns sanningen i sångerna?” som handlar om musik. Innan man börjar bekanta sig med själva lektionen ska man göra en övning. Det finns en musikgallup med frågor såsom hur mycket man lyssnar på musik, vad som är viktigast i en låt, om man lyssnar på finsk musik, vad som man oftast sjunger i finska låtar och därtill frågor man efter ens favoritartist eller -band. Man ska svara på dessa frågor och på det sättet försätta sig i ett nytt tema. Samtidigt lär man sig att uppskatta olika åsikter och levnadsätt. Därtill övar man argumentation i en annan övning. Där utför man en Gallup om det vilken adjektiv beskriver någon bra låt bäst. Därefter kan man diskutera på svenska om det om studerandenas musiksmak verkar vara typisk finsk. Uppgiften behandlar lektionens tema och samtidigt övar olika språkliga och kommunikativa kunskaper. I en annan övning gör man en elektronisk musikjury. Där ska studerandena argumentera på svenska varför en viss låt är bra och vidare kommentera två andra låtar. Att lära sig argumentera verkar vara viktigt enligt *Fokus* eftersom det övas mycket.

Lektionen ”Finns sanningen i sångerna?” behandlar musik. Det talas om hurdan finsk musik är och hurdan det har tidigare varit. Man lär sig känna finsk kultur ut musikens perspektiv. Det finns fyra övningar som är passande för min undersökning och som behandlar lektionens tema. Det finns till exempel en muntlig övning som övar samtidigt språk men också att uppskatta olika åsikter. I uppgiften diskuterar man om finsk musik genom att fortsätta vissa satser, såsom *Den bästa låten.../ Den bästa artisten.../ När jag är ledsen...*

En och samma övning kan fungera i olika områden i *Fokus*. Övningen kan fungera samtidigt som talkunskapsövning och kulturövning. I en uppgift presenterar man någon finsk artist eller band eller någon viktig finsk låt eller någon nordisk artist eller band på svenska till andra. På det sättet lär man sig känna kultur och diskutera och presentera något muntligt. Ytterligare kan en övning innehålla två eller flera uppgifter som övar olika kunskaper. Ett exempel för en sådan övning är uppgiften med texten om låten *Paratiisi* av Rauli Badding Somerjoki. Man kan öva vokabulär eller grammatik genom att fylla i luckor i en text med hjälp av finskspråkiga tips. Därefter övar man hörförståelsekunskaper genom att lyssna på låten som texten handlar om. Den färdiga texten innehåller flera frågor om låt en som sedan ska lyssnas. Man ska leta efter ursprunglig lyrik och diskutera om låten med hjälp av frågor som står i texten. Man diskuterar till exempel om det vad man tycker om låten, om kärleken är lycklig eller olycklig, är livet härligt och lyckligt, är man tillsammans med älsklingen och så vidare. Övningen och därigenom musiken har flera funktioner.

Innehållet i låtar analyseras och tolkas också i andra uppgifter. Ibland ska studeranden själv bestämma vilken låt av en viss artist hen ska lyssna på och analysera. I en övning letar man efter en låt av Bryant, lyssnar på den och funderar över vad den handlar om. Därefter diskuterar man med paret vilken låt man valde, varför och vad den handlar om. Vidare talar man om det hur man skulle beskriva låten och om den länkar finsk musik. Övningen passar i lektionen tema eftersom lektionen handlar om den svenska popartisten Miriam Bryant som berättas om hennes finska röster i texten.

Vidare lär man sig känna olika kultur. I en lektion berättas det om finlandssvenskar. Det sägs att finlandssvenskar älskar att sjunga och de flesta känner till en snapsvisa, alltså *Helan går*. Det nämns också tre finlandssvenska artister, Isac Elliot, Redrama och Krista Siegfriids. Som tidigare sagt förekommer det också andra artister och musikala evenemang såsom Zara Larsson, Ulrik Munther och Eurovision i läroböckerna. Det presenteras alltså några kulturella traditioner och kända personer. På det sättet ges det exempel för olika kulturer och artister som studeranden kan själv bekanta sig med. Därtill finns det en övning om traditionella låtar i digitalt material. I övningen söker studeranden traditionella låtar som man sjunger i fester såsom julsånger, *Helan går* och födelsedagssång *Ja mä*

han/hon leva. Det föreslås att om studerandena vill får de också göra en liten konsert eller framträda i ett skolevenemang. Ytterligare presenteras det också isländsk kultur.

I en övning kan man välja att göra en presentation om isländsk musik. Övningen behandlar lektionens tema som är Island och samtidigt lär man sig känna isländsk kultur. Vidare föreslås det i digitalt material att man gör en mäsas med Island som tema. Så kan man göra presentationer om till exempel isländsk musik, kultur osv. i små grupper. Ovanbenämnda uppgifter har alltså flera funktioner: att behandla lektionens tema, presentera kultur och öva färdigheter på att uppträda.

Man kan också använda funktionella undervisningsmetoder. Här finns det två exempel för sådana övningar. I digitala material föreslås det att eleverna kunde göra en frågesport med Kahoot om temat svenska musikartister i första lektionen. Därtill finns det ett alternativ till en viss övning som man kunde också göra i grupper. Man ska vandra i klassrummet när man lyssnar på låten. När musik upphörs ställer eleverna upp en fråga ur övningen till den som står närmaste en. När musik fortsätts börjar man gå igen. När låten slutas går man tillbaka till ens plats och går igenom svar som man fick med bänkkamrater.

7 SAMMANFATTANDE RESULTAT

I detta kapitel ska resultaten sammanfattas och forskningsfrågorna besvaras. Först presenteras musikanvändningen i lärobokserier *Galleri* och *Magnet*, sedan i *Precis* och *Fokus*. Till sist ska resultaten jämföras med varandra. Resultaten och därmed figurer baseras sig i mina observationer, d.v.s. dessa är bara mina tolkningar. Naturligtvis kan musik ha flera funktioner och därför kan man ifrågasätta om man överhuvudtaget kan kategorisera funktioner på det sättet som jag har gjort. Storleken på skriften i figuren anger en ungefärlig proportion av funktionens och områdets betydelse i läroböckerna.

7.1 Musik i gamla lärobokserier

Såsom analysen i kapitel 6 visar innehåller båda läroboksserier mångsidiga övningar om musik. Musik kan fungera som kontext i övningar eller som medel eller föremål i inläringen. Följande figur illustrerar olika funktioner som förekom i båda läroboksserier, d.v.s. i *Galleri* och *Kanal*.

FIGUR 1. FUNKTIONER I GALLERI OCH KANAL

Som figuren illustrerar fungerar musik som språkinlärningsmedel och som medel i kulturell kännedom i båda läroboksserier. Med andra ord lär man sig språk och får information om olika kulturer. För det mesta förekommer musik som del av kultur. Musik presenterar nya kulturer samt studerandenas egna tankar och identitet. Med hjälp av musik får studerandena en överblick över kulturell mångfald i Norden som hör till målsättningarna i den gamla läroplanen (2003: 29).

Vidare fungerar musik i båda läroboksserier som inledning, behandling av tema, språkinlärningsmedel och underhållning. Efter kultur är behandling av tema och språkinläring de mest populära funktioner i läroböckerna. Som figuren illustrerar förekommer det färre underhållande funktioner än till exempel inledande funktioner.

Musik berör eller behandlar ett flertal olika områden i *Galleri* och *Kanal* (Figur 2).

FIGUR 2. OMRÅDEN I GALLERI OCH KANAL

Enligt analysen kan musik förekomma i olika områden. För det mesta övar man ens kunskaper i läsförståelse men det finns också flera kommunikationsövningar. Läsförståelseövningar dominerar

andra övningar. Ytterligare bör man lägga märke till att även om Nätgalleri innehåller många övningar som övar ens informationssökningskunskaper bjuder Nätgallerin på de webbsidorna man ska använda. Man söker information om artister också i *Kanal*. Det förekommer ändå inte många uppgifter som övar informationssökningskunskaper. Kommunikationsövningar förekommer ofta i samband med övningar som förmedlar information om kultur eller hjälper en att bygga sin identitet.

7.2 Musik i nya lärobokserier

Det finns både likheter och skillnader mellan de två nya bokserierna *Precis* och *Fokus*. *Precis* anger musiktips som inledning men innehåller inga låtar på samma sätt som till exempel *Galleri* och *Magnet*. I böckerna finns det alltså inga sångtexter utan låtar nämns som exempel. I stället har *Fokus* låtar som inledning i en ny lektion även om betoningen ligger i det att studeranden ska leta efter låtar själv. I *Precis* ska studeranden själv lyssna på låten om hen vill.

FIGUR 3. FUNKTIONER I PRECIS OCH FOKUS.

Musik fungerar i nya läroböcker för det mesta som del av kultur. Med andra ord fungerar musik oftare som kultur och inte som ett medel av språkinläring i läroböckerna. Som sagt kan övningar ha flera

funktioner och ofta lär man sig samtidigt kultur och språk. Vidare förekommer musik som ett sätt att behandla ett visst tema och också som ett sätt att inlära språk. Ibland börjar en ny lektion med hjälp av musik men oftast kan musik sägas fungera som språkinlärningsmedel eller medel av kulturell kännedom. Båda läroboksserier möjliggör att lära sig både språk och kultur i sådana övningar som handlar om musik. Musik kan nämligen fungera som kontext i övningar eller som medel eller föremål i inläringen. Ändå kan man tolka att musik förekommer för det mesta som del av kultur. Musik används egentligen inte som ett sätt att vila eller underhålla.

Figur 4 illustrerar på vilka områden musik förekommer i *Precis* och *Fokus*.

FIGUR 4. OMRÅDEN I PRECIS OCH FOKUS.

Kommunikation och informationssökning är de mest populära områden som man övar med hjälp av musiktema (Figur 4). Därtill lär man sig om kultur och bygger ens identitet genom att diskutera till exempel om sin musiksmak. Det förekommer inte så mycket läsförståelseövningar. Intressant är att musik ger kontexten till grammatikövningar där man kopplar temaord och grammatik med varandra.

I båda läroböckerna förekommer det mångsidiga uppgifter som övar olika färdigheter och/eller kunskaper. Vanligast är att öva kommunikationsfärdigheter. Musik kan ge kontexten till övningen

såsom till diskussionsuppgifter. I sådana övningar är meningen att såväl lära sig att diskutera om musik som lära sig att växla tankar och argumentera i allmänhet. Det är också möjligt att öva skrivandet med musik som kontext.

Därtill finns det flera övningar som övar ens kunskaper i informationssökning. Det berättas inte på vilka språk man ska söka information. Kanske är meningen att utnyttja alla språk som studeranden kan eftersom att utveckla flerspråkighet nämns som en målsättning i grunderna för gymnasiet (GLGY 2015: 17).

7.3 Jämförelse av de gamla och nya läroböckerna

Låtar fungerar i både gamla och nya böckerna som inledning till ett nytt tema. Detta kan anses vara en vanlig funktion hos låtar i läroböckerna. Både gamla och nya läroboksserier använder musik på ett mångsidigt sätt. Det är vanligt att en och samma övning har flera funktioner i alla läroböckerna. På det sättet kan man lära sig olika kunskaper med hjälp av en övning och samtidigt fördjupa ens kännedom exempelvis om kulturer och bygga ens identitet.

Det förekommer flera övningar med låtar i de gamla läroboksserierna än i de nya. Vidare finns det flera låtar med tryckta sångtexter i läroboken i de gamla läroboksserierna. Till exempel *Precis* innehåller ingen sånglyrik och låtar fungerar inte som inledning. I stället används låtar på ett annat sätt, till exempel söker man information om låtar. Även om både gamla och nya läroböcker övar studerandens kunskaper i informationssökning är informationssökningsövningar olika. I *Galleri* söker man information men egentligen om band eller artister, inte om låtar. I de nya läroboksserierna söker man självständigt också de webbsidor som man ska använda medan till exempel *Nätgalleris* övningar innehåller länkar till vissa webbsidor där man ska söka information i. Detta beror kanske på det att den nya läroplanen (GLGY 2015) betonar att studerandena ska få färdigheter att söka information. Därför vill man inte ge studerandena direkt de webbsidorna som ska användas. Samtidigt kan studerandena utnyttja alla språk de kan och inte bara svenska. Att kunna arbeta flerspråkigt är också en målsättning i den nya läroplanen.

Grammatik behandlas inte med hjälp av låtar eller lyrik och det förekommer inga sångtexter som innehåller lyckor som måste fyllas i. Detta är överraskande eftersom både studentprov på B-svenska i hösten 2017 och våren 2018 innehöll sångtext som man fylldes i. Det kan kanske bero på det att det

finns webbsidor där man kan öva sådana kunskaper. Ett exempel på en sådan webbsida är lyricstraining.com som innehåller musikvideos, sångtexter och karaoke. Det är alltså möjligt att lärare använder sådana webbsidor i undervisningen och därför har man tänkt att man inte behöver övningar med sångtexter i läroböckerna. Även om audiovisuella medlen är aktuella idag förekommer det inga övningar som innehåller till exempel musikvideon i de nya läroböckerna. I stället lyssnar man på olika slags texter, använder alltså audiolingvella medel.

Kommunikationen betonas framför allt i de nya läroböckerna och i den nya läroplanen (GLGY 2015). En av målsättningarna för andra och främmande språks inläring är så kallad kommunikativ kompetens som betyder att kommunikationskunskaper sätts som mål. Också färdigheter att använda språk i olika situationer betonas. Att betona kommunikation betyder att språket också lärs in i interaktion med varandra i olika situationer. (Pietilä & Lintunen 2014: 21) Alla läroböcker bjuder på olika situationer för inläraren att använda språket. Kommunikativa kunskaper övas framför allt med hjälp av diskussionsövningar.

Vidare fungerar musik som del av kultur i alla läroböckerna. Lintunen (2014: 198) påminner att om man ger en enkel bild om kultur eller det ges skilda exempel om till exempel litteratur blir förhållandet mellan språk och kultur främmande för inlärare. Som svar konstaterar Lintunen (2014: 198) att språk ska lärs in i kulturkontext alltså de borde kombineras i undervisningen. Detta realiserar framför allt i *Precis* läroböcker för där lär man sig till exempel nya konstruktioner eller kommunikativa fraser i kulturella sammanhang.

Intressant är att varken gamla eller nya läroböcker övar uttalandet med hjälp av låtar även om det finns undersökningar som visar att musik och tal har flera gemensamma element. Dock kan man utnyttja dessa gemensamma drag på ett annat sätt än genom att sjunga. Trots det konstaterar Alisaari (2016: 47) att det finns ett positivt samband mellan sjungandet och flytande skrivandet än lyssnandet och skrivandet. Enligt Alisaaris (2016: 47–48) resultat tyckte studerandena att att sjunga är en bättre metod än att lyssna eller att recitera och ytterligare skapar musik en positiv atmosfär. På grund av mina och Alisaaris (2016) resultat skulle vara intressant och nyttigt att undersöka musikanvändningen i språkundervisningen närmare.

8 METODDISKUSSION

Det är viktigt att tänka om undersökningen eller analysen är pålitliga. Pålitligheten är ett väldigt viktigt kriterium i en undersökning. Som Eskola och Suoranta (1998: 208) konstaterar måste forskaren tänka på pålitligheten speciellt mycket när en gör en kvalitativ undersökning. Ett kriterium som gäller pålitligheten är trovärdighet (Eskola & Suoranta 1998: 211). I min undersökning betyder detta om mina tolkningar är tillräckligt bra motiverade eller analysen omfattande. Om jag genomförde samma analys igen skulle jag få samma resultat? Därför har jag betraktat mitt material flera gånger men man kan ännu fråga om det verkligen räcker.

Det är alltså viktigt att tänka på om undersökningen är pålitlig. Ett sätt att mäta pålitligheten är att betrakta om undersökningen svarar på forskningsfrågorna (Eskola & Suoranta 1998: 213). Man kan också ifrågasätta om det är möjligt att betrakta fenomenet på det sättet som jag har gjort. Jag har valt mig att göra skillnader mellan olika funktioner även om till exempel samma övningar kan öva samtidigt kulturell kompetens och kunskaper i språk.

Vidare ska man tänka efter om det finns tillräckligt med material (Eskola & Suoranta 1998: 215). Hade jag analyserat alla läroböcker i *Galleri*, *Kanal*, *Fokus* och *Precis* skulle min analys ha varit mer omfattande. Jag tror ändå att analysen ger en blick över användning av musik i B-svenska i gymnasiet. Vidare bör tolkningar inte basera sig i tillfälliga plockningar (Eskola & Suoranta 1998: 215) och därför har jag analyserat alla övningar som innehåller musik. Därtill är det viktigt att beskriva analysen och metoden så noggrant som möjligt så att en annan forskare kunde få samma resultat ur samma material (Eskola 1998: 216). Jag har försökt att beskriva analysen noggrant och redogöra för metoden som jag använde.

9 AVSLUTNING

Jag har redogjort för musikanvändning i läroböcker för B-svenska i gymnasiet med hjälp av fyra läroboksserier. Som resultaten visar har musik flera funktioner även om betoningen ligger i kultur och språkinläring. Ytterligare kopplas musik med lektionens tema och man behandlar temat med hjälp av musik, såsom låtar. Det har varit överraskande att sångtexter och låtar inte används på ett mångsidigt sätt även om musiktema behandlas omfattande i alla läroboksserierna. Tidigare undersökningar visar att sångtexter kunde användas i språkinläring. Till exempel Alisaari (2016: 49) uppmuntrar lärare att utnyttja sjungande mer omfattande i språkundervisning eftersom sjungandet har visat att ha en positiv inverkan på språkinläring. Det är rekommendabelt att använda musik i undervisningen eftersom musik och autentiskt material motiverar studerandena och uppmuntrar dem att utnyttja sina språkkunskaper på ett mångsidigt sätt.

Undersökningensresultaten visar att de nya läroboksserierna innehåller ett relativt stort antal av kommunikationsövningar med musik som tema. Därtill lär man sig att söka information om till exempel nordisk musik. Att öva kommunikations- och informationsökningskunskaper är inte överraskande eftersom den nya läroplanen (GLGY 2015) betonar precis dessa kunskaper i gymnasiet. Trots att musiktema har flera funktioner och används på ett mångsidigt sätt finns det områden där musik kunde användas som inlärnings- och undervisningsmedel. Autentiskt material, såsom sångtexter kunde kombineras med grammatik och som redan sagt, sjungandet som enligt Alisaaris (2016: 47) undersökning har en positiv inverkan på skrivandet.

Jag hoppas att min undersökning kunde fungera som idékälla till hur språklärare anser musik som del av kultur och undervisning och visa hur de kunde utnyttja musiken i sin undervisning. Även om musik ofta ses som extramaterial kan låtar, sångtexter, musikvideor mm. användas som s.k. normalt material i undervisningen. Så blir inlärare mer motiverade och lär sig att utnyttja autentiskt material i språkinläringen också på fritiden.

LITTERATUR

Undersökningsmaterial

- Aho, T., Harkoma, S., Jukarainen, K., Kaunisto, S., Lilius, U., Törnroos, B. 2003. *Kanal ett. Aktiv ungdom*. 1.–8. omarbetad uppl. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Otava.
- Aho, T., Harkoma, S., Ihalainen, K., Jukarainen, K., Kaunisto S., Lilius, U., Törnroos, B. 2005. *Kanal två. Unga röster i Norden*. 1.–7. omarbetad uppl. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Otava.
- Appel, M., Johansson, K., Määttä, O., Pesola, S., Silen, M., Steenbeck, A., Tiala, T. 2016. *Precis 2*. Helsinki: Sanoma Pro.
- Appel, M., Bulut, S., Johansson, K., Jääskeläinen, M., Määttä, O., Silen, M., Tiala, T., Jämsen, S. 2017. *Precis 3*. Helsinki: Sanoma Pro.
- Appel, M., Bulut, S., Johansson, K., Jääskeläinen, M., Määttä, O., Salonen, T, Tiala, T. 2016. *Precis 4*. Helsinki: Sanoma Pro.
- Appel, M., Bulut, S., Johansson, K., Jääskeläinen, M., Määttä, O., Tiala, T. 2017. *Precis 5*. Helsinki: Sanoma Pro.
- Blom, A., Kaunisto, S., Paasonen, M., Salonen, A. 2015. *Fokus. Kurs 1*. 1.–6. uppl. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Otava.
- Blom, A., Kaunisto, S., Paasonen, M., Pajunen, M., Salonen, A. 2016. *Fokus. Kurs 2*. 1.–4. uppl. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Otava.
- Blom, A., Kaunisto, S., Paasonen, M., Pajunen, M., Salonen, A. 2016. *Fokus. Kurs 3*. 1.–2. uppl. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Otava.
- Bom, A., Kaunisto, S., Paasonen, M., Salonen, A. 2017. *Fokus. Kurs 4*. 1.–2. uppl. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Otava.
- Blom, A., Friis, M., Kaunisto, S., Paasonen, M., Salonen, A. 2017. *Fokus. Kurs 5*. 1.–2. uppl. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Otava.
- Blom, A., Kaunisto, S., Paasonen, M., Salonen, A., Vaaherkumpu, K. 2006. *Galleri. Kurs 1*. 1.–9. uppl. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Otava.
- Blom, A., Kaunisto, S., Paasonen, M., Salonen, A., Vaaherkumpu, K. 2006. *Galleri. Kurs 2*. 1.–12. uppl. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Otava.
- Blom, A., Hyypiä, A., Kaunisto, S., Paasonen, M., Salonen, A. 2006. *Galleri. Kurs 3*. 1.–11. uppl. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Otava.
- Blom, A., Kaunisto, S., Paasonen, M., Salonen, A., Hyypiä, A. 2006. *Galleri. Kurs 4*. 1.–11. uppl. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Otava.
- Blom, A., Kaunisto, S., Paasonen, M., Salonen, A. 2007. *Galleri. Kurs 5*. 5.–10. korrig. uppl. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Otava.

- Harkoma, S., Lilius, U., Törnroos, B., Kaunisto, S., Ihalainen, K., Aho, T. 2003. *Kanal tre. Finland – ett nordiskt land i Europa*. 1.–8. omarbetad uppl. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Otava.
- Harkoma, S., Jukarainen, K., Lilius, U., Törnroos, B., Ihalainen, K., Aho, T. 2005. *Kanal fem. Tiden lider – världen förändras*. 1.–5. omarbetad uppl. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Otava.
- Johansson, K., Pesola, S., Steenbeck, A., Tiala, T., Silen, M., Appel, M., Määttä, O., Fagerholm, H. 2017. *Precis 1*. Helsinki: Sanoma Pro.
- Lilius, U., Ihalainen, K., Lindqvist, P., Londen, M., Törnroos, B., Harkoma, S. 2004. *Kanal fyra. Livets ansikten*. 1.–8. omarbetad uppl. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Otava.

Litteraturförteckning

- Aho, L. 2001. Koulu, opetus ja oppiminen. I: Julkunen, M-L. (red.), *Opetus, oppiminen, vuorovaikutus*. 2. uppl. Helsinki: WSOY, s. 19–38.
- Alisaari, J. 2016. *Songs and poems in the second language classroom. The hidden potential of singing for developing writing fluency*. Turun yliopiston julkaisuja. Annales universitatis Turkuensis B 426. Turku: Turun yliopisto.
<http://www.utupub.fi/bitstream/handle/10024/128287/AnnalesB426Alisaari.pdf?sequence=2&isAllowed=y> (Hämtad: 23.4.2018)
- Aro, M. 2013. Kielen oppijasta kielen osaajaksi. I: Keisanen, T. – Kärkkäinen, E. – Rauniomaa, M. – Siitonen, P. & Siromaa, M. (red), *Osallistumisen multimodaaliset diskurssit. Multimodal discourses of participation*. AFinLAN vuosikirja 2013. Suomen soveltavan kielitieteen yhdistyksen julkaisuja n:o 71. Jyväskylä: Suomen soveltavan kielitieteen yhdistys AFinLA, s. 11–29.
- Bergman, Å. 2009. *Växa upp med musik. Ungdomars musikanvändande i skolan och på fritiden*. Skrifter från musikvetenskap. Diss. Göteborg: Göteborgs universitet nr 93.
https://gupea.ub.gu.se/bitstream/2077/20314/1/gupea_2077_20314_1.pdf (Hämtad: 4.2.2018)
- Borzova, E. 2008. Teachers As Change Agents: Critical Thinking Tasks in a Foreign Language Classroom and Reflections on Printed Materials. I: Tella, S. (red.), *From Brawn to Brain: Strong Signals in Foreign Language Education*. Proceedings of the VIKIPeda-2007 Conference in Helsinki, May 21–22, 2007. University of Helsinki, Department of Applied Sciences of Education: Research Report 290, s. 29–54.
- Bossius, T. & Lilliestam, L. 2011. *Musiken och jag. Rapport från forskningsprojektet Musik i Människors Liv*. Göteborg: Bo Ejeby Förlag

- Don Lind, H. 2007. Musik och rörelse hör ihop! I: Fagius, G. (red.), *Barn och sång – om rösten, sångerna och vägen dit*. Studentlitteratur, s. 90–99.
- Eskola, J. & Suoranta, J. 1998. *Johdatus laadulliseen tutkimukseen*. 7. uppl. Jyväskylä: Vastapaino.
- Fagius, J. & Lagercrantz, H. 2007. Barnet, hjärnan, musiken och sången. I: Fagius, G. (red.), *Barn och sång – om rösten, sångerna och vägen dit*. Studentlitteratur, s. 32–40.
- Freudenstein, R. 2003. Unterrichtsmittel und Medien: Überblick. I: Bausch, K-R., Christ, H. & Krumm, H-J. (red.), *Handbuch Fremdsprachenunterricht*. Tübingen: A. Francke Verlag, s. 395–399.
- Gagnestam, E. 2005. *Kultur i språkundervisning*. Lund: Studentlitteratur.
- GLGY 2003 = Grunderna för gymnasiet läroplan 2003. Grunderna för läroplanen i gymnasieutbildning för ungdomar. Utbildningsstyrelsen
<http://www02.oph.fi/svenska/ops/gymnasiet/gymnlpg.pdf> (Hämtad: 5.2.2018)
- GLGY 2015 = Grunderna för gymnasiet läroplan 2015. Föreskrifter och anvisningar 2015: 48. Utbildningsstyrelsen.
http://www.oph.fi/download/174853_grunderna_for_gymnasiets_laroplan_2015.pdf
 (Hämtad: 5.2.2018)
- Green-Vänttinen, M., Korkman, C. & Lehti-Eklund, H. 2010. *Svenska i finska gymnasier*. Nordica Helsingensia 22. Helsingfors: Finska, finskugriska och nordiska institutionen.
- Grünthal, R. 2009. Kieliyhteisön rapautuminen ja kielellisen identiteetin muutos: 2000-luvun ersämordvalaiset ja vepsäläiset. I: Idström, A. & Sachiko, S. (red.), *Kielissä kulttuurien ääni*. Tietolipas 228. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, s. 265–289.
- Hansen, D., Bernstorff, E. & Stuber, G.M. 2014. *The Music and Literacy Connection*. Lanham: Rowman & Littlefield.
- Hargreaves, D., MacDonald, R. & Miell, D. 2005. How do people communicate using music? I: Miell, D. – MacDonald, R. & Hargreaves, D. (red.), *Musical Communication*. Oxford: Oxford University Press, s. 1–26.
- Huotilainen, M. & Putkinen, V. 2008. Musiikkiharrastus vaikuttaa voimakkaasti lapsen aivotoimintaan. *Musiikki* 2008 (3–4), 204–217.
- Huotilainen, M. 2009. Musiikillinen vuorovaikutus ja oppiminen sikiö- ja vauva-aikana. I: Louhivuori, J., Paananen, P. & Väkevä, L. (red.), *Musiikkikasvatus. Näkökulmia kasvatukseen, opetukseen ja tutkimukseen*. Suomen Musiikkikasvatusseura – FiSME r.y, s. 121–130.
- Huovinen, E. 2008. Musiikki ja kieli. I: Huovinen, E. & Kuitunen, J. (red.), *Johdatus musiikkifilosofia*. Tampere: Vastapaino, s. 68–98.

- Huovinen, E. & Kuitunen, J. 2008. Johdanto. I: Huovinen, E. & Kuitunen, J. (red.), *Johdatus musiikkifilosofiaan*. Tampere: Vastapaino, s. 9–31.
- Idström, A. 2009. Metaforat kulttuurin peilinä. I: Idström, A. & Sachiko, S. (red.), *Kielissä kulttuurien ääni*. Tietolipas 228. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, s. 51–69.
- Kaikkonen, P. 2001. Intercultural learning through foreign language education. I: Kohonen, V., Jaatinen, R., Kaikkonen, P. & Lehtovaara, J. (red.), *Experiential Learning in Foreign Language Education*. Harlow: Pearson Education, s. 61–105.
- Kajasto, A. 2015. Kieliaineiden välinen yhteistyö opetuksessa sekä kieliaineiden ja muiden oppiaineiden välinen yhteistyö. I: Mustaparta, A-K. (red.), *Kieli koulun ytimessä – näkökulmia kielikasvatukseen*. Oppaat ja käsikirjat 2015: 15. Utbildningsstyrelsen: Helsingfors, s. 91–100.
http://www.oph.fi/download/176255_kieli_koulun_ytimessa_nakokulmia_kielikasvatukseen.pdf (Hämtad 4.2.2018)
- Kempe, V., Bublitz, D. & Brooks P. 2014. Musical ability and non-native speech-sound processing are linked through sensitivity to pitch and spectral information. I: *British Journal of Psychology*. Volume 106, Issue 2.
<https://onlinelibrary.wiley.com/doi/abs/10.1111/bjop.12092> (Hämtad 12.4.2018)
- Kosunen, T. & Huusko, J. 2001. Opetussuunnitelma opettajan työn ja koulu yhteisön kehittämin välineenä. I: Julkunen, M-L. (red.), *Opetus, oppiminen, vuorovaikutus*. 2. uppl. Helsinki: WSOY, s. 202–226.
- Kotarba, Joseph, A. & Vannini, Phillip 2009. *Understanding Society through Popular Music*. New York: Routledge.
- Lehti-Eklund, H. & Green-Vänttinen, M. 2011. *Svenska i finska grundskolor*. Nordica Helsingiensia 27. Helsingfors: Finska, finskugriska och nordiska institutionen.
- Lilliestam, L. 2006. *Musikliv. Vad människor gör med musik – och musik med människor*. Göteborg: Bo Ejeby Förlag.
- Lintunen, P. 2014. Ääntämisen oppiminen ja opettaminen. I: Pietilä, P. & Lintunen, P. (red.), *Kuinka kieltä opitaan. Opas vieraan kielen opettajalle ja opiskelijalle*. Helsinki: Gaudeamus.Oy, s. 165–187.
- Moisala, P. 2013. Etnomusikologian uudet haasteet. I: Moisala, P. & Seye, E. (red.), *Musiikki kulttuurina*. Suomen Etnomusikologisen Seuran julkaisuja 21. Helsinki 2014, s. 9–25.
- Mokari, P. & Werner, S. 2018. Perceptual Training of Second-Language Vowels: Does Musical Ability Play a Role? I: *Journal of Psycholinguistic Research*. Volume 47, Issue 1. 95–112. <https://link.springer.com/article/10.1007%2Fs10936-017-9517-8> (Hämtad: 26.3.2018)

- Moreno, S. 2009. Can Music Influence Language and Cognition? I: *Contemporary Music Review*, Vol. 28, Nr. 3, s. 329–245.
<http://www.tandfonline.com/doi/pdf/10.1080/07494460903404410> (Hämtad: 22.4.2018)
- Mutta, M. – Lintunen, P. – Ivaska, I. & Peltonen, P. 2014. Tulevaisuuden kielenkäyttäjät: monikielinen diginatiivi(ko?). I: Mutta, M. – Lintunen, P. – Ivaska, I. & Peltonen, P. (red.), *Tulevaisuuden kielenkäyttäjät. Language users of tomorrow*. AFinLAN vuosikirja 2014. Suomen soveltavan kielitieteen yhdistyksen julkaisuja n:o 72. Jyväskylä: Suomen soveltavan kielitieteen yhdistys AFinLA, s. 9–23.
- Pasanen, U-M. 1992. *Roolileikkejä kielellä. Kieliä draaman ja musiikin keinoin*. Porvoo: WSOY.
- Pietilä, P. 2014. Yksilölliset erot kielenoppimisessa. I: Pietilä, P. & Lintunen, P. (red.), *Kuinka kieltä opitaan. Opas vieraan kielen opettajille ja opiskelijoille*. Helsinki: Gaudeamus Oy, s. 45–67.
- Pietilä, P. & Lintunen, P. 2014. Kielen oppiminen ja opettaminen. I: Pietilä, P. & Lintunen, P. (red.), *Kuinka kieltä opitaan. Opas vieraan kielen opettajille ja opiskelijoille*. Helsinki: Gaudeamus Oy, s. 11–25.
- Pyykkö, R. 2014. Kulttuuri kielenopetuksessa. I: Pietilä, P. & Lintunen, P. (red.), *Kuinka kieltä opitaan. Opas vieraan kielen opettajille ja opiskelijoille*. Helsinki: Gaudeamus Oy, s. 188–203.
- Saarikallio, S. 2009. Musiikki ja nuoren psykososiaalinen kehitys. I: Louhivuori, J., Paananen, P. & Väkevä, L. (red.), *Musiikkikasvatus. Näkökulmia kasvatukseen, opetukseen ja tutkimukseen*. Suomen Musiikkikasvatusseura – FiSME r.y, s. 221–232.
- Salo, O-P. 2011. Kulttuuri perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa. Kenen kulttuuria on tarkoitus opiskella? I: Hildén, R. & Salo, O-P. (red.), *Kielikasvatus tänään ja huomenna. Opetussuunnitelmat, opettajankoulutus ja kielenopettajan arki*. Helsinki: WSOYpro Oy, s. 41–64.
- Scholter, W. & Prillinger, J. 1999. Modul 3: Hören und Sprechen. I: Marsch, D. & Marsland, B. (red.), *Lehren und Lernen im Fremdsprachen. Ein Programm zur Einführung des fachsprachlichen Fachunterrichts*. Jyväskylä universitet: Jyväskylä, s. 151–194.
- Shephers, J. & Wicke, P. 1997. *Music and Cultural Theory*. Cambridge: Poly Press.
- Seppänen, M. & Tervaniemi, M. 2008. Muusikkouden jälkiä aivoissa. *Musiikki* 2008 (3–4), 192–203.
- Solmecke, G. 2003. Auditive Medien. I: : Bausch, K-R., Christ, H. & Krumm, H-J. (red.), *Handbuch Fremdsprachenunterricht*. Tübingen: A. Francke Verlag, s. 420–423.
- Studentprov 2018 – svenska, medellång lärokurs, våren 2018. https://lusi-dataviz.ylestatic.fi/yo_kokeet_2018/BB-fi/index.html#q8 (Hämtad 16.4.2018)

- Studentprov 2017 – svenska, medellång lärokurs, hösten 2017.
http://yle.fi/plus/other/2017_abitreenit_syksy_yo/BBfi/ (Hämtad 16.4.2018)
- Särkämö, T. & Tervaniemi, M. 2010. Musiikin ja puheen suhde. I: Korpilahti, P., Aaltonen, O. & Laine, M. (red.), *Kieli ja aivot. Kommunikaation perusteet, häiriöt ja kuntoutus*. Turun yliopisto: kognitiivisen neurotieteen tutkimuskeskus, s. 43–50.
- Tornberg, U. 2005. *Språkdiraktik*. Tredje upplagan. Stockholm: Gleerup.
- Tunstall, P. 2000. On Musical Structuralism. I: Scott, D. (red.), *Music, Culture and Society. A reader*. Oxford: Oxfrd University Press, s. 43–45.
- Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2018. *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*. Uudistettu laitos. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.
- Turunen, T. 2016. *Musiikin merkitykset ja käyttötarkoitukset opiskelussa. Tutkimus opiskelijoiden musiikin kuuntelutottumuksista*. Pro gradu -tutkielma, Kulttuurintutkimus. Itä-Suomen yliopisto. http://epublications.uef.fi/pub/urn_nbn_fi_uef-20160859/urn_nbn_fi_uef-20160859.pdf (Hämtad: 5.2.2018)
- Utbildnings- och kulturministeriet 2012. *Toiminnallista ruotsia – lähtökohtia ruotsin opetuksen kehittämiseksi toisena kotimaisena kielenä*. Opetus- ja kulttuuriministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2012: 9. Utbildnings- och kulturministeriet: Helsingfors.
<http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/75370/tr09.pdf?sequence=1&isAllowed=y> (Hämtad 5.2.2018)
- Varis, M. 2012. *Kielikäsitys yläkoulun äidinkielen oppikirjoissa*. Acta Universitatis Ouluensis. E Scientiae Rerum Socialium 127 Oulu: Oulun yliopisto.
- Wicke, R-E. 2000. *Grenzüberschreitungen. Der Einsatz von Musik, Fotos und Kunstbildern im Deutsch-als-Fremdsprache-Unterricht in Schule und Fortbildung*. München: Iudicium.
- Ylinen, S. & Kurimo, M. 2017. Kielenoppiminen vauhtiin puheteknologian avulla. I: Savolainen, H., Vilkkö, R. & Vähäkylä, L. (red), *Oppimisen tulevaisuus*. Helsinki: Gaudeamus Oy, s. 57–69.